

DIE ÄLTEREN GRIECHISCHEN KATENEN ZUM BUCH HIOB
BAND II

PATRISTISCHE TEXTE UND STUDIEN

IM AUFTRAG DER
PATRISTISCHEN KOMMISSION
DER AKADEMIEN DER WISSENSCHAFTEN
IN DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND

HERAUSGEGEBEN VON
H. C. BRENNECKE UND E. MÜHLENBERG

BAND 48

WALTER DE GRUYTER · BERLIN · NEW YORK

1997

DIE ÄLTEREN GRIECHISCHEN KATENEN
ZUM BUCH HIOB

HERAUSGEGEBEN VON
URSULA UND DIETER HAGEDORN

BAND II
FRAGMENTE ZU HIOB 9,1–22,30

WALTER DE GRUYTER · BERLIN · NEW YORK

1997

⊗ Gedruckt auf säurefreiem Papier,
das die US-ANSI-Norm über Haltbarkeit erfüllt.

Die Deutsche Bibliothek – CIP-Einheitsaufnahme

Die älteren griechischen Katenen zum Buch Hiob / hrsg. von
Ursula und Dieter Hagedorn. – Berlin ; New York : de Gruyter.
Bd. 2. Fragmente zu Hiob 9,1 – 22,30. – 1997
(Patristische Texte und Studien ; Bd. 48)
ISBN 3-11-015762-4

ISSN 0553-4003

© Copyright 1997 by Walter de Gruyter & Co., 10785 Berlin

Dieses Werk einschließlich aller seiner Teile ist urheberrechtlich geschützt. Jede Verwertung außerhalb der engen Grenzen des Urheberrechtsgesetzes ist ohne Zustimmung des Verlages unzulässig und strafbar. Das gilt insbesondere für Vervielfältigungen, Übersetzungen, Mikroverfilmungen und die Einspeicherung und Verarbeitung in elektronischen Systemen.

Printed in Germany
Druck: Werner Hildebrand, Berlin
Buchbinderische Verarbeitung: Lüderitz & Bauer, Berlin

Inhaltsverzeichnis

Siglen und kritische Zeichen.....	VII
Kapitel $\overline{Z}$ (zu Hiob 9,1-10,22)	1
Kapitel $\overline{H}$ (zu Hiob 11,1-20).....	69
Kapitel $\overline{\Theta}$ (zu Hiob 12,1-14,22)	93
Kapitel $\overline{I}$ (zu Hiob 15,1-35)	175
Kapitel $\overline{IA}$ (zu Hiob 16,1 - 17,16)	219
Kapitel $\overline{IB}$ (zu Hiob 18,1-21).....	257
Kapitel $\overline{II}$ (zu Hiob 19,1-29).....	277
Kapitel $\overline{IA}$ (zu Hiob 20,1-29)	311
Kapitel $\overline{IE}$ (zu Hiob 21,1-34).....	345
Kapitel $\overline{IS}$ (zu Hiob 22,1-30).....	369

Siglen und kritische Zeichen

A	Mediolanensis Ambrosianus A 148 inf.
B	Oxoniensis Bodleianus Laud. gr. 20
C	Oxoniensis Bodleianus Auct. E 2.19 (= Misc. 47)
E	Vaticanus gr. 750
E→	Vorlage von E und H→
F	Venetus Marcianus gr. 538
G	Monacensis gr. 148
H	Mediolanensis Ambrosianus D 73 sup.
H→	Vorlage von H und K→
J	Vindobonensis theol. gr. 147
K	Hauniensis Gamle Kgl. Samling 6
K→	Vorlage von K und Δ→
L	Florentinus Laurentianus Plut. V 27
M	Venetus Marcianus gr. 21
P	Vaticanus Pii II gr. 1
Q	Vaticanus gr. 338
q	Vorlage von Q und R
R	Mediolanensis Ambrosianus M 65 sup.
S	Sinaiticus gr. 3
T	Parisinus gr. 138 (Colb. 1952)
U	Genuensis Durazzo-Giustiniani A. I. 10
V	Vaticanus gr. 749
V→	Vorlage von V und Λ→
W	Sinaiticus gr. 311
X	Vaticanus gr. 745
Z	Salamantinus Universitatis M 32 (1-2-1)
Γ	Archetyp der Γ-Redaktion, Vorlage von F, q und Π→
Δ	Romanus Vallicellanus gr. 37 (C 41)
Δ→	Vorlage von Δ und MA
Θ	Hierosolymitanus Timiu Stauru 36
Λ	Pragensis Státní knihovna XXV B 3
Λ→	Vorlage von Λ und E→
Π	Patmensis gr. 171
Π→	Vorlage von Π, STJΣ und V→
Σ	Mosquensis synod. gr. 342 + 412
252	Florentinus Laurentianus Plut. VIII 27
256	Vaticanus gr. 697

709 Sinaiticus gr. 4
3008 Athous Vatopedi 590

Chrys. Chrysostomos (s. Bd. I, Literaturverzeichnis)
Chrys^L, Chrys^M, Chrys^P: Lesarten von Handschriften des
Chrysostomos-Kommentars

Did. Didymos (s. Bd. I, Literaturverzeichnis)
Did^{Pap}: Lesart des Tura-Papyrus

Hesych Hesych (s. Bd. I, Literaturverzeichnis)

Jul. Julian (s. Bd. I, Literaturverzeichnis)

Jul. Aecl. Julian von Aeclanum (s. Bd. I, Literaturverzeichnis)

Nik. Niketas; s. Bd. I, Literaturverzeichnis unter *Young*

Olymp. Olympiodor (s. Bd. I, Literaturverzeichnis)
Olymp^X, Olymp^Y, Olymp^P, Olymp^N, Lesarten von
Olympiodor-Zeugen

<αβγ> Ergänzung durch die Herausgeber

[αβγ] Lücke in der Handschrift

{αβγ} Tilgung durch die Herausgeber

[[αβγ]] Tilgung durch den Schreiber

`...` über der Zeile nachgetragene Buchstaben

Hag Konjektur der Herausgeber

+ fügt hinzu, fügen hinzu

> läßt aus, lassen aus

~ stellt um, stellen um

≈ entspricht ungefähr

* hinter einer Sigle: im kritischen Apparat nicht vollständig kollationiert

1 hinter einer Sigle: die erste Hand

2 hinter einer Sigle: eine spätere Hand

c hinter einer Sigle: Zustand nach Korrektur

m hinter einer Sigle: die Handschrift hat das Stück in marginaler Position

I,II hinter einer Sigle: Mehrfachfassungen

* hinter der Stücknummer: das Stück ist nur in Vorläuferkatenen bezeugt

✠ hinter der Stücknummer: das Stück ist nur in Weiterbearbeitungen der Γ-Redaktion bezeugt

Προθεωρία κεφαλαίου ἐβδόμου

1

Olympiodor

τοῦ Βαλδὰδ εἰρηκότος· μὴ ὁ κύριος ἀδικήσῃ κρίνων ἢ ὁ τὰ πάντα
3 ποιήσας ταραξεί τὸ δίκαιον; συντρέχει καὶ ὁ Ἰωβ τῇ τοῦ θεοῦ δικαιο-
κρισίᾳ φάσκων· ἐπ' ἀληθείας οἶδα, ὅτι οὕτως ἐστίν. ἀποφηνάμενος δὲ
μετὰ πολλῆς τῆς πληροφορίας δίκαιον τὸν θεὸν φησιν, ὅτι καὶ σοφός
6 ἐστὶ καὶ δυνατὸς καὶ μέγας, καὶ χαλεπὸν παντὶ πρὸς θεὸν ἀντιτείνειν.
εἴτα κατασκευάζει διὰ πλειόνων τοῦ θεοῦ τὸ δυνατόν καὶ ἀκατάληπτον
καὶ φησιν, ὅτι οὐδεὶς δίκαιος παρὰ θεῷ, εἰ μὴ κατὰ χάριν, καὶ ὅτι
9 οὐδὲν μὲν σύννοιδεν ἑαυτῷ, πλὴν οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωται.

εἴτα τοῦ βίου τὸ ὀλιγοχρόνιον εἰς ἱκεσίαν προβάλλεται καὶ φη-
σιν, ὅτι «εἰ ὡς οἱ ἀσεβεῖς κολάζομαι, ἄμεινόν μοι ἦν τὸ ἀποθανεῖν».
12 ὑπὸ δὲ τῆς πολλῆς περὶ θεὸν ἀγάπης τὸν ἐμπαθῆ φόβον ὑπερβάς,
ἐπειδὴ μὴ πείθει τοὺς φίλους, ὅτι οὐ δι' ἁμαρτίας κολάζεται, πρὸς τὸν
ἀδέκαστον θεὸν ἡδέως τὴν ἑαυτοῦ λέγει δίκην, σφόδρα θαρρῶν τῇ τοῦ
15 θεοῦ δικαιοκρισίᾳ, εἰδὼς, ὅτι οὐκ ἀνέξεται κύριος ἄδικόν τι φθέγγασ-
θαι. ταῦτα οὖν οὐ τραχυνομένου τυγχάνουσι τὰ ῥήματα, ἀλλ' ὡς υἱοῦ
πρὸς πατέρα παρρησιαζομένου καὶ μονονουχὶ λέγοντος· «ἡδέως σοι, ὦ
18 πάτερ, δικάζομαι· οἶδα γάρ, ὅτι ψεύσασθαι οὐκ ἀνέχῃ.» ὁ δὲ ταῦτα
λέγων ὑπερβαλλόντως τιμᾷ τὸν θεὸν ὡς δίκαιον καὶ ἀληθῆ καὶ ἀπροσ-
ωπόληπτον. ἐκ τοιαύτης οὖν διαθέσεως τὴν πρὸς θεὸν αἰτεῖ διαδι-
21 κασίαν.

καὶ πάλιν, ἐπειδὴ ὅλως ἐτόλμησε λαλήσαι, «σύγγνωθι», φησίν,
«δέσποτα· αἱ γὰρ περιστᾶσαι ὀδύνη καὶ ὅλως φθέγγασθαί με παρε-
24 σκεύασαν.» καὶ πάλιν τὸ φιλάνθρωπον τοῦ θεοῦ καὶ ἀμνησίκακον καὶ
μεγαλόδωρον προΐσχεται καὶ ἱκετεύει ὡς ποιητὴν φείσασθαι τοῦ ποι-
ήματος, καὶ τὸ δυνατόν τοῦ θεοῦ παρίστησι καὶ αἰτεῖ τινος ἀναψύξεως
27 τυχεῖν πρὸ τελευτῆς, οὐχ οὕτως, οἶμαι, διὰ τὸ τῶν βασάνων ἀπαλ-
λαγῆναι, ὡς ἵνα πληροφορηθῇ ζῶν, ὅτι οὐκ ὀργίζεται αὐτῷ θεὸς οὐδὲ
ἀπορρίπτει αὐτὸν εἰς σκότος ἐκ τοῦ φωτεινοτάτου ἑαυτοῦ προσώπου.

2-3 Hiob 8,3 4 Hiob 9,2a 9 vgl. 1. Kor. 4,4

FQRPISTVΛEHKAMA C

2 ἀδικήσῃ EHΔ→C ¹	3 ταραξεί Δ→	6 πάντῃ Olymp	8 τῷ θεῷ Olymp ^X S
11 οἱ ἀσεβεῖς: ἀσεβῆς Olymp	17 ὦ > Olymp ^Y F	23 ὦ δέσποτα H→	
28 ὁ θεὸς Olymp TV→C	29 ἑαυτοῦ: αὐτοῦ Olymp ^Y SM		

Quelle: Olymp. S. 88,5 - 89,11

Nik. S. 204,11 - 205,22 (PG 93, 113 A-C)

Zu 2-4 ἐστίν liegt in Nr. Z 2,2-4 eine Dublette aus der a-Vorläuferkatene vor.

Τρίτη τοῦ Ἰώβ πρὸς τοὺς φίλους διάλεξις

Κεφάλαιον Ζ

- 9,1 $\overline{\text{ΟΓ}}$ ὑπολαβὼν δὲ Ἰώβ λέγει·
9,2a $\gamma_{\circ}$ ἐπ' ἀληθείας οἶδα, ὅτι οὕτως ἐστίν.
9,2b χ πῶς γὰρ ἔσται δίκαιος βροτὸς παρὰ κυρίῳ;
9,3ab $\gamma_{\circ}$ εἰ γὰρ βούληται κριθῆναι αὐτῷ, οὐ μὴ
ὑπακούσῃ αὐτῷ,
9,3c ἵνα μὴ ἀντεῖπῃ πρὸς ἓνα λόγον αὐτοῦ ἐκ χιλίων·
9,4a σοφὸς γάρ ἐστι διανοία, κράταιός τε καὶ μέγας.

2 $\overline{\text{ΟΓ}}$ Ὀλυμπιοδώρου

teilw. Olympiodor

- τοῦ Βαλδὰδ εἰρηκότος· μὴ ὁ κύριος ἀδικήσῃ κρίνων; συντρέχει
3 καὶ ὁ Ἰώβ τῇ τοῦ θεοῦ δικαιοκρισίᾳ καὶ φησιν· ἐπ' ἀληθείας οἶδα, ὅτι
οὕτως ἐστίν. οὕτω δὲ προοιμιάσατο τοὺς ἐφεξῆς ἑαυτοῦ λόγους προ-
ασφαλιζόμενος, ἵνα ὅταν λέγῃ· «ἡδέως κρίνομαι πρὸς θεόν» μὴ τις
6 ὑπολάβοι, ὅτι ὡς ἄδικα πάσχων τοῦτό φησιν, ἀλλ' ὅτι θαρρῶν τῇ τοῦ
θεοῦ δικαιοκρισίᾳ καὶ τῇ ἑαυτοῦ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ περὶ θεὸν ἀγάπῃ
τοὺς λόγους προσφέρει κατὰ τὸ εἰρημένον· εἰ μὴ ἡ καρδιά ὑμῶν κατα-
9 γινώσκῃ ὑμῶν, παρρησίαν ἔχετε πρὸς τὸν θεόν.

- ἐπιστάμενος δὲ πάλιν, ὡς πρὸς τὴν θείαν ἀκρίβειαν οὐδεὶς ἐστίν
ἀναμάρτητος, ἐπιφέρει καὶ φησιν· πῶς γὰρ ἔσται δίκαιος βροτὸς παρὰ
12 κυρίῳ; εἰ γὰρ ἐβελήσῃ θεὸς κρίνεσθαι μετὰ ἀνθρώπου, ἀμύχανεὶ ὁ
ἄνθρωπος ὅλως ὑπακούσαι καὶ διαῖραι τὸ στόμα. οὐ γὰρ δύναται χιλί-
ους λόγους λέγοντος τοῦ θεοῦ πρὸς ἓνα γοῦν καὶ μόνον ἀντεπεῖν, ὅτι
15 κακῶς ἐρρέθη. τὴν γὰρ αὐτοσοφίαν ἀμύχανον ἄσφόν τι λαλῆσαι.
λέγεται δὲ ὅλως κρίνεσθαι πρὸς ἄνθρωπον θεός, ἡνίκα τὰς τε εἰς ἡμᾶς
εὐεργεσίας καὶ τὰς ἡμετέρας ἀντεξετάζει πράξεις, ὡς ὅταν λέγῃ· δεῦτε
18 καὶ διελεγχθῶμεν.

- πάλιν δὲ σημειῶσαι, ὡς ταῦτα προεῖπεν ὁ δίκαιος μονονουχὶ λέ-
γων τὸ τοῦ μακαρίου Δαυίδ· καὶ μὴ εἰσέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τοῦ δού-
21 λου σου, ὅτι οὐ δικαιωθήσεται ἐνώπιόν σου πᾶς ζῶν, ἵνα, εἰ ἀκού-

σωμεν αὐτοῦ βουλομένου κρίνεσθαι πρὸς θεόν, καὶ τοῦτο μάθωμεν
ἐντεῦθεν, ὅτι τὰς παρὰ ἀνθρώποις κρίσεις φεύγει οἷα ἢ κατὰ ἄγνοιαν
24 λαλούντων ἢ πρὸς χάριν τινός.

2 Hiob 8,3a 8-9 1. Joh. 3,21 17-18 Jesaias 1,18 20-21 Psalm 142,2

GU X(16 λέγεται - 18) FQRPISTJVΛE[H]KΔMA P^I P^{II} C W*

1 Autor: σχόλιον P^{II}, keine Angabe GUXJEP^ICW 2 ἀδικήση UVEΔ→ 3 καὶ φη-
σιν: φάσκων Olymp 4 οὕτω - 24 > und ohne Trennung folgt Nr. Z̄ 3 in JP^I || αὐτοῦ
GK→ 5 τὸν θεὸν GP^{II} 6 ὑπολάβῃ Olymp K→ 7 περὶ: παρὰ G, πρὸς U
10 πάλιν > Olymp 12 θελήσῃ Olymp^Y USTAP^{II}C || ὁ θεὸς Olymp P^{II} 15 αὐτοσο-
φίαν: αὐτοῦ σοφίαν Olymp^Y GK→ 17 καὶ τὰς ἡμετέρας > PSTV 18 διελεγχ-
θῶμεν GX: ἐλεγχθῶμεν U, διαλεχθῶμεν GP^{II}C || ohne Trennung folgt Nr. Z̄ 9 in X
19 σημειωτέον Olymp 20 Δαυὶδ + τό K→ 22/23 καὶ τοῦτο μάθωμεν ἐντεῦθεν:
ἀλλ' ἵνα μάθωμεν Olymp 23 τὰς + μὲν Olymp || ἀνθρώπων UA || κατ' ἄγνοιαν UK

Quelle: 2 - 4 ἐστὶν Olymp. S. 88,5.6-8; 4 οὕτω - 8 προφέρει Olymp. S. 89,18-22; 10 -
12 κυρίῳ Olymp. S. 90,1-3; 12 ἐὰν - 15 λαλήσαι Olymp. S. 90,8-12.13; 19 - 24 Olymp.
S. 90,15-19.22-23

4 οὕτω - 15 λαλήσαι Nik. S. 205,39 - 206,5.7-11.31-39 (PG 93, 113 D - 116 A.BC);
19-24 Nik. S. 207,10-23 aus Olymp. (PG 93, 116 CD)

Zu 2 - 4 ἐστὶν liegt in Nr. Z̄ 1,2-4 eine Dublette vor, die ein Ergebnis der Γ-Redaktion
ist.

γ₄₀ τοῦ αὐτοῦ

Olympiodor

3

«οἶδα», φησὶν, «κἀγώ, ὅτι οὐκ ἄδικος ὁ θεός, ἀλλὰ καὶ κολάζων
3 τοὺς ἀσεβεῖς κατὰ τὸν τοῦ δικαίου κολάζει λόγον.» δεικνὺς δέ, ὅτι
τοῦτο τὸ δόγμα παρ' ἑαυτῷ πάγιον ἔχει, οἶονεὶ μεθ' ὅρκου πιστοῦται
τὸν λόγον φήσας· ἐπ' ἀληθείας οἶδα, ὅτι οὕτως ἐστίν.

FQRPISTJ*VΛE[H]KΔMA P* C

Ohne Trennung an Nr. Z̄ 2,4 in JP 1 Autor: Ὀλυμπιοδώρου VΛEC, Πολυχρονίου A
2 κἀγώ > q 4 οἶον E→C

Quelle: Olymp. S. 89,14-17

Nik. S. 205,26-33 (PG 93, 113 D)

γ₄₀ Ἰωάννου

Chrysostomos

4

πόσης φιλοσοφίας ταῦτα τὰ ῥήματα. «οἶδα», φησὶν, «ὅτι οἱ ἀσε-
3 βεῖς ἀπόλλυνται, οἱ δὲ δίκαιοι οὐχί.» ὁρᾷς, πῶς οὐδαμοῦ καταγινώσ-
κει τοῦ θεοῦ ἀδικίαν;

FQRPISTVΛE[H]KΔA C

1 Autor: keine Angabe A 2 οἱ + μὲν Chrys

Quelle: Chrys. S. 92,3-5

Nik. S. 205,34-38 (PG 64, 604 A)

5 zu 9,2a

ὅτι ἄμαχος ὁ θεὸς ἢ ὅτι ὁ κύριος οὐκ ἀδικήσει κρίνων.

Vgl. Hiob 8,3a

G^mU^mΘ^m F^mQ^mΠ^mΣ^mΛ^mΕ^m[H] C

Autor: Σ(υμμάχου) Λ

Ziegler, Beitr. S. 72

6 Ξ Μεθοδίου Σίδης

«δύναται τις», φησίν, «γενέσθαι δίκαιος συγκρίσει ἀνθρώπων· ὥς

3 δὲ πρὸς τὸν τῶν ὅλων κύριον πῶς ἔσται δίκαιος βροτός;»

G^mU FQRΠSTJVAE[H]KΔMA P C W*

Eingearbeitet in Nr. Z 2 in W 1 Σίδης > SP II Autor: Πολυχρονίου A, keine Angabe GJW 2 τις GUPW: > ΓC 3 ohne Trennung folgt Nr. Z 9 in P

Bonwetsch, Nr. I — Pitra, Analecta Sacra III, S. 603 — Nik. S. 206,23-26 (PG 93, 116 B)

7 Ξ Πολυχρονίου

καὶ οὐχ οἱ ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι πρὸς θεὸν ἰσωθήσονται, πλείστην δὲ

3 παρ' ἀμφοτέροις τὴν διαφορὰν εὖροις.

FQRΠSTVAE[H]KΔ C

Nik. S. 206,29-30 (PG 93, 116 B)

8 Ϟ τοῦ αὐτοῦ

τὸ μὲν χειλέων ὁ Σύμμαχος "χιλίων" ἐρμήνευσεν. λέγει δέ, ὥς, εἰ

3 καὶ τις ἐθελήσῃ κριθῆναι πρὸς θεόν, οὐδὲ λόγου ἀξιούται· ὑπερφρο-
νῶν γὰρ τῆς εὐτελείας τῶν ἀνθρώπων ἕνα γοῦν πρὸς χιλίους οὐκ ἀπο-
κρίνεται.

2 χειλέων Hiob 9,3c (Lesart der Lukianischen Rezension)

FQRΠSTVAE[H]KΔMA C

1 Autor: τοῦ αὐτοῦ F: Πολυχρονίου q, 'Ολυμπιοδώρου Π→, keine Angabe EC 2 ἡρμήνευσεν E→C

2 λέγει - 5 Nik. S. 206,43 - 207,4

9 Ϟ Μεθοδίου Σίδης

οὐ γὰρ τυραννεῖ κρίνων ὁ θεός, ἀλλὰ πείθει τὸν κρινόμενον καὶ

3 ποιεῖ αὐτὸν θελήσαι παραδέξασθαι τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ. μέλλομεν

γούν οἱ κρινόμενοι βλέπειν τὸν κύριον μεθ' ἡμῶν οἰοῦναι δικαζόμενον
ἐπὶ τοῦ πατρὸς καὶ λέγοντα· «ὦ ἄνθρωπε, τίς ἡ ὠφέλεια ἐν τῷ αἵματί
6 μου, ἐν τῷ καταβηναί με εἰς διαφθοράν; φέρε, τί τούτου ἢ τῶν λοιπῶν
πεποίηκας ἄξιον;»

5-6 Psalm 29,10ab

GU X(3 μέλλομεν - 7) FQRISTJVAE[H]KAM P C

Ohne Trennung an Nr. $\bar{Z}$ 2 in X, an Nr. $\bar{Z}$ 6 in P 1 Autor: Μεθόδιος ὁ Σίδης εἰς τὸ
ἐὰν γὰρ βούληται κριθῆναι αὐτῷ G, τοῦ αὐτοῦ (= Μεθοδίου Σίδης) U, keine Angabe
J 4 γούν: οὖν UXR || οἰοῦναι δικαζόμενον GUXP: συνδικαζόμενον ΓC 5 ἡ >
XRK → 6 καταβαίνειν FTJM 7 πεποίηκα GT, ἐποίησας UXP || ἄξιον GUXAP:
ἄξια ΓC || ἄξια πεποίηκας ~ K →

Bonwetsch, Nr. I — Pitra, Analecta Sacra III, S. 603 — 2 - 3 αὐτοῦ Nik. S.
206,26-29 (PG 93, 116 B)

zu 9,4a

οὐ συνθέσει λέξεων, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ.

10

GmU^mΘ^m FmQ^mPISTJVAE[H]KAMA C

Autor: τοῦ αὐτοῦ (= Μεθοδίου) V²Λ

Ziegler, Beitr. S. 72 — Nik. S. 206,39-40 (PG 93, 116 C)

Vgl. Nr. $\bar{Z}$ 11,5-6.

zu 9,1-4a

εἴ τις περὶ τοῦ πατρὸς ταῦτα ὑπέιληφε λέγεσθαι, τὸ ἐξῆς πῶς εἰς αὐτὸν
ἀνοίσει; ἀναγνῶντων οὖν τὸ εὐαγγέλιον καὶ εἴσεται, τίς ὁ περιπατῶν ἐπὶ θαλάσσης ὡς
3 ἐπ' ἐδάφους· ὁ Χριστὸς πάντως, ὁ καὶ τῷ Πέτρῳ αἰτησαμένῳ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπὶ
τὰ ὕδατα ἐπιτρέψας (καὶ εἰ μὴ ἦν ὁ λιγοπιστία ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς αὖτε τελείως περι-
επάτησεν ὡς ἐπὶ ἐδάφους ἐπὶ τῆς θαλάσσης)· οὗτος ὁ σοφὸς διανοία - καὶ οὐ συν-
6 θέσει λέξεων - κραταίος τε καὶ μέγας.

2-3 Hiob 9,8b 2-5 vgl. Matth. 14,25-32

P, fol. 56r/v

1 τις: τι P 6 λέξεων: λέγων P || es folgt eine Notiz des Redaktors mit folgendem
Wortlaut: οἶμαι δέ, ὅτι τοῦ Ὀριγένους εἰσὶ καὶ ταῦτα καὶ ὅσα ἐξῆς ἐν τοῖς μετωπίοις
τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐπιγέγραπται.

Zu Z. 5-6 vgl. Nr. $\bar{Z}$ 10. — Die Notiz des Redaktors bezieht sich auch auf Nr. $\bar{Z}$ 20;
30; 39. Vgl. auch Bd. I, Einl. S. 112f.

11✠

9,4b $\overline{\text{OΔ}}$ τίς σκληρὸς γενόμενος ἐναντίου αὐτοῦ
ὑπέμεινεν;

- 12 $\overline{\text{ΟΔ}}$ Ὀλυμπιοδώρου Olympiodor
 πάλιν καὶ τοῦτο προασφαλιζόμενος ἡμᾶς φησιν, ἵνα γνῶμεν, ὅτι
 3 οὐδαμοῦ τραχυνόμενος, ἀλλ' ἰκετεύων καὶ θαρρῶν τῇ τοῦ θεοῦ ἀληθείᾳ
 τοὺς λόγους προφέρει. ὁ γὰρ εἰδὼς μὴ συμφέρον εἶναι σκληρὸν φαίνε-
 σθαι κατὰ θεοῦ οὐκ ἂν αὐτὸς ἐτραχύνετο.

GU FQRΠSTVΛE[H]KΔMA P C W*

1 Autor: σχόλιον P, keine Angabe GUAW 2 ἡμᾶς φησιν: τέθεικεν Olymp

Quelle: Olymp. S. 91,7-10

Nik. S. 208,1-8 aus Olymp. (PG 93, 116 D - 117 A)

- 13 $\overline{\text{ΟΔ}}$ Ἰωάννου Chrysostomos
 ὥστε, καὶ πρὸς βραχὺ συγχωρηθῇ, ἀλλ' οὐχ ὑπομένει.

G^mU^m FQRΠSTVΛE[H]KΔMA C

1 Autor: keine Angabe GA 2 συγχωρήση Chrys^{LM}

Quelle: Chrys. S. 95,4-5

Nik. S. 207,37-39

- 14 $\overline{\text{ΟΔ}}$ Πολυχρονίου
 Φαραῶ, αὐτὸς ὁ διάβολος· ἐναντίον γὰρ κυρίου παντοκράτορος
 3 ἐτραχηλίασεν.
 καὶ μετ' ὀλίγα·
 καὶ πάντες δὲ σκληροὶ γεγόνασιν ἐναντίον αὐτοῦ οἱ ἔχοντες τὰς
 6 λιθίνας καρδίας.

2-3 Hiob 15,25b 6 vgl. Ezechiel 11,19; 36,26

FQRΠSTVΛE[H]KΔM P(1-3) C

1 Autor: ἄλλο P, keine Angabe EC

Nik. S. 207,40-44

- 15 $\overline{\text{ΟΔ}}$ τοῦ αὐτοῦ
 «διὰ τοῦτο», φησίν, «οὐδεὶς οὐδεπώποτε κατὰ θεοῦ θρασυνόμενος
 3 ἀτιμώρητος μεμένηκεν.»

FQRΠSTJVΛE[H]KΔ C

1 Autor: τοῦ αὐτοῦ ἄλλο ΠVΛ, τοῦ αὐτοῦ ἄλλως T, keine Angabe J 2 οὐδέποτε JK

3 μεμένηκεν ἀτιμώρητος ~ EC

9,5a $\overline{\text{OE}}$ ὁ παλαιῶν ὄρη καὶ οὐκ οἶδασιν
9,5b καὶ ὁ καταστρέφων αὐτὰ ὀργῇ.

$\overline{\text{OE}}$ Ὀλυμπιόδωρου Olympiodor 16
πρὸς μὲν ῥητὸν «ὁ καὶ τὰ ὄρη», φησὶν, «ἐξαφανίζων μετ' εὐκολί-
3 as», πρὸς δὲ διάνοιαν «ὁ παραφέρων τὰς ἐπιβουλάς τὰς ὑπερεχούσας
τοῦ πονηροῦ ἐκ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀγνοούντων αὐτῶν.»

GU FΠISTJVAE[H]KΔMA P C W*

1 Autor: σχόλιον P, Χρυσοστόμου A, keine Angabe GJW 2 τὸ ῥητὸν US^cK[→]C || ὁ
καὶ > K[→] || καὶ > STJ 2/3 εὐκολίας + [πρὸς δὲ διάνοιαν] τὸ ὅμοιον καὶ ὁ Δαυὶδ
ἔφη· ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται (= Olymp. S. 91,19-20) U 3 (παρα)-
|φέρων - 4 > A (Seitenende)

Quelle: Olymp. S. 91,18.21-22

Nik. S. 208,23-25.26-29 aus Olymp. (PG 93, 117 B)

$\overline{\text{OE}}$ Μεθοδίου 17
ὄρη Μωυσῆς καὶ οἱ προφήται· ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ
3 ὄρη. Χριστὸς δὲ παλαιοὶ τὴν πρώτην διαθήκην, καὶ οὐκ οἶδασιν Ἰου-
δαῖοι, πρὸς οὓς εἴρηται· εἰ ἐπιστεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί. ὁ
αὐτὸς δὲ καὶ κατέστρεψε τὰ μέχρι γράμματος ὄρη τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ
6 τὸ ἁγίασμα, ὁ αὐτὸς καὶ τὸν ἥλιον ἀμαυροῖ τῇ ἑαυτοῦ λαμπρότητι καὶ
τοὺς ἀστέρας.

2-3 Psalm 120,1b 4 Johannes 5,46

GUX* FQRΠSTVAE[H]KΔMA P C

1 Autor: Μεθοδίου Σίδης STV[→]C, keine Angabe X 4 Μωυσῇ GFRSTAEKPC 6
ὁ - 7 > X

Bonwetsch, Nr. II — Pitra, Analecta Sacra III, S. 604 — Nik. S. 208,30-39 (PG
39, 1141 D - 1144 A)

Zu 2 - 3 ὄρη vgl. Nr. Z̄ 20,2-3; zu 3-4 vgl. Nr. Z̄ 20,8-10; zu 4-6 vgl. Nr. Z̄ 20,16-17.

18 OE Διδύμου

[Didymos]

- οἷα λέγει ἄνθρωπος νοσῶν, εἰλκωμένος, ὅστρακον ἔχων καὶ τὸν
 3 ἰχῶρα ξέων, ἄνθρωπος ἐπὶ κοπρίας καθεζόμενος· ὁ παλαιῶν ὄρη καὶ
 οὐκ οἶδασιν. τίνες οὖν εἰσιν οἱ λόγοι, ἴδωμεν, καὶ περὶ ποίων ὁρέων
 παλαιουμένων καὶ ὑπὸ τίνων, καὶ οὐκ οἶδασιν.

FQRPISTVΛEHKΔMA C

1 - 3 ξέων in Lücke H 2 ἡλκωμένος RA^cKC^c 5 ὑπὸ: ἐπὶ konj. Young, ὑπὲρ konj.
 Hagedorn-Koenen; viell. liegt eine weiterreichende Verderbnis vor || καὶ₂ > EC || ohne
 Trennung folgt Nr. Z 19 in A

Quelle: [Did.] Bd. III, S. 52 Fr. 6 (Lücke)

Nik. S. 208,39-44 (PG 39, 1144 A)

19 OE Πολυχρονίου

- εἵπερ εἰρήκει "οὐδεὶς οἶδεν", ἐμέλλομεν μὴ εὐρίσκειν τὴν ἐρμηνεί-
 3 αν. νῦν δὲ ὁ παλαιῶν ὄρη καὶ οὐκ οἶδασιν· ἦλθεν Ἰησοῦς ὁ παλαιῶν
 ὄρη καὶ οὐκ οἶδασιν οὔτε τὸν παλαιώσαντα οὔτε τὰ πεπαλαιωμένα.
 καὶ μεθ' ἑτερα·
 6 ὁ παλαιῶν ὄρη καὶ οὐκ οἶδασιν, ὁ καταστρέφων αὐτὰ ὀργῇ, τουτέ-
 στι τὴν κατὰ τὸ γράμμα ἐκδοχὴν, περὶ ἧς λέγει ὁ ἀπόστολος· ἔφθακε
 δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργή. τὰ πεπαλαιωμένα κατεστράφη· πεπαλαίωται τὰ
 9 τοῦ γράμματος, ἀνακαίνωται τὰ τοῦ πνεύματος, ὥστε δουλεύειν ἐν
 καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος. παράδοξον ὁ
 Ἰησοῦς μου πεποίηκεν ἐλθὼν· τοὺς αὐτοὺς προφήτας καὶ πεπαλαίωκε
 12 καὶ ἀνεκαίνωσεν.

7-8 1. Thessalonicher 2,16 9-10 Römer 7,6

FQRPISTVΛEHKΔMA C

Ohne Trennung an Nr. Z 18 in A 2 εἵπερ: ὅπερ Π→C 3 ὁ₁ > EC || ἦλθεν - 4
 οἶδασιν > E→C || ἦλθεν + οὖν F 5 καὶ μετ' ὀλίγα TV 6 ὁ₁ - ὀργῇ > K 9 ὥστε -
 10 πνεύματος > C 12 ἀνεκαίνισεν FRKΔM, ἀνεκαίνισεν SA

3 ἦλθεν Ἰησοῦς. 6 καταστρέφων - 12 Nik. S. 209,1-2.3-11 (PG 39, 1144 AB)

Zu 2-7 vgl. Nr. Z 20,14-16; zu 10-12 vgl. Nr. Z 20,17-18.

20⁺ zu 9,5Ἀθανασίου

- ὄρη οἱ προφῆται, ὁ Μωυσῆς καὶ οἱ καθεξῆς. καὶ δηλοὶ ἡ γραφή· ἦρα τοὺς
 3 ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἤξει ἡ βοήθειά μου. ὁ τὸ διανοητικὸν ἐπιδοὺς τοῖς

- λόγοις τῶν προφητῶν ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὰ ὄρη ὄρων, ὅτι ἤξει ἐκ τῶν ἐν τοῖς
 προφήταις νοσηθέντων λόγων ἡ βοήθεια αὐτοῦ παρὰ κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν
 6 οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, πληρώσαντος μυστηρίων τὴν καθαρὰν τῶν προφητῶν
 καρδίαν. ὅσον οὖν ἡ καινὴ διαθήκη οὐκ ἤρχετο, οὐκ ἦσαν παλαιοὶ οἱ προφῆται·
 οὐδαμῶς γὰρ ἔπαρῃν ἡ διαθήκη, εἴρηται πρὸ τούτου. Χριστὸς δέ ἐστιν ὁ παλαιῶν
 9 ὄρη, Μωυσῆς καὶ τοὺς προφῆτας, καὶ οὐκ οἶδασιν. τίνες οὐκ οἶδασιν; ἐκεῖνοι, πρὸς
 οὓς ἔλεγεν· εἰ ἐπιστεύετε Μωυσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ ἐμοῦ γὰρ ἐκεῖνος
 ἔγραψεν. εἰ ᾔδεισαν Ἰουδαῖοι, ὅτι πεπαλαίωται τὰ ὄρη, καταλιπόντες ἂν αὐτὰ -
 12 τουτέστι τὴν τοῦ γράμματος παλαιότητα - διήλλαντο καὶ ἐληλύθεσαν ἐπὶ τὴν
 καινὴν διαθήκην καὶ ἐλάτρευον θεῶν ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι
 γράμματος. ἐπάγει οὖν· οὐκ οἶδασιν, ἀλλ' οὐχὶ "οὐδεὶς οἶδεν". οὐκ οἶδασιν οὖν Ἰου-
 15 δαῖοι οὔτε τὸν παλαιώσαντα οὔτε τὰ πεπαλαιωμένα· διὸ ὁ καταστρέφων, φησὶν,
 αὐτὰ ὄρη, τουτέστιν· τὴν κατὰ τὸ γράμμα ἐκδοχὴν. τὸ γράμμα κατεστράφη· ποῦ ἡ
 Ἱερουσαλὴμ ἡ τοῦ γράμματος, ποῦ τὸ αἰσθητὸν θυσιαστήριον; παράδοξον ὁ Ἰησοῦς
 18 μου πεποίηκεν ἑλθὼν, τοὺς αὐτοὺς προφῆτας καὶ πεπαλαίωκε καὶ ἀνεκαίνισεν.
 πεπαλαίωκε πῶς; ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν ἐντετυπωμένη ἦν, φησὶν.
 ἀνεκαίνισεν πῶς; ὁ μὲν νόμος, φησὶν, ἅγιος καὶ ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ἁγία καὶ δικαία καὶ
 21 ἀγαθή. ἀλλ' οὐκ ᾔδεισαν ταῦτα οἱ μὴ μαθόντες τὸ ὁ νόμος πνευματικός.

2-3 Psalm 120,1 5-6 vgl. z.B. Psalm 145,6a; Apostelgeschichte 4,24 10-11
 Johannes 5,46 13-14 Römer 7,6 19 2. Korinther 3,7 20-21 Römer 7,12 21
 Römer 7,14

P, fol. 58r

3 βοήθηα P 8 παρῆν: viell. παλαιὰ ἢ oder παρῆει ἢ 9 Μωσῆς P 10 Μωσῆ P
 11 περιπαλαίωται P 18 αὐτοὺς: αὐτοῦ P

Pitra, *Analecta Sacra et Classica*, S. 22-23

Zu 2 - 3 ὄρη vgl. Nr. Z 17,2; zu 8 Χριστὸς - 10 ἐμοί vgl. Nr. Z 17,3-4; zu 14 ἐπάγει -
 16 ἐκδοχὴν vgl. Nr. Z 19,2-7; zu 16 τὸ 2 - 17 θυσιαστήριον vgl. Nr. Z 17,4-6; zu 17
 παράδοξον - 18 ἀνεκαίνισεν vgl. Nr. Z 19,10-12. — Vgl. die Notiz des Redaktors zu
 Nr. Z 11 (App. zu Z. 6).

- 9,6a Ὡς ὁ σείων τὴν ὑπ' οὐρανὸν ἐκ θεμελίων,
 9,6b οἱ δὲ στῦλοι αὐτῆς σαλεύονται,
 9,7a καὶ ὁ λέγων τῷ ἡλίῳ καὶ οὐκ ἀνατέλλει,
 9,7b καὶ κατὰ δὲ ἄστρον κατασφραγίζει·
 9,8a καὶ ὁ τανύσας τὸν οὐρανὸν μόνος
 9,8b καὶ περιπατῶν ὡς ἐπ' ἐδάφους ἐπὶ θαλάσσης.

21 OS Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor

στύλους τὰ στηρίγματα φησιν. ἐν αὐτῷ γάρ ἐστι τῷ θεμελιώσαν-
 3 τι τὴν γῆν, ὡς αὐτὸς οἶδεν, καὶ σαλευῖν. τὸ δὲ κατὰ ἄστρον κατα-
 σφραγίζει ἀντὶ τοῦ ἀποκλείει ὥστε μὴ φαίνειν αὐτὰ ὅποτε βούλοιτο.

G U*(weitgehend mit Olymp.) FQRPISTVΛEHKAM P C W(4 ἀντὶ - βούλοιτο)

1 Autor: Μεθοδίου G, keine Angabe W 2 στῦλοι EC || τὸ στηρίγμα K→ 2/3
 θεμελιώσαντι + καὶ στηρίζαντι Olymp 3 τὴν γῆν > Olymp 4 ἀποκλείει Olymp
 GPW: ἀποκλείσει ΓC

Quelle: 2 - 3 σαλευῖν Olymp. S. 92,1-2; 3 τὸ δὲ - 4 ≈ Olymp. S. 92,7-9

2 - 3 σαλευῖν Nik. S. 209,15-18 aus Olymp. (PG 93, 117 B)

Zu 3 τὸ δὲ - 4 liegt in Nr. Z̄ 28 eine Dublette vor, die wahrscheinlich auf die Γ-Redaktion zurückgeht.

22 OS Πολυχρονίου

ὁ σείσας τὴν ὑπ' οὐρανὸν σεισμοὶ πολλάκις γεγόνασιν ἐπὶ τῆς
 3 γῆς, ἀλλ' οἱ γενόμενοι σεισμοὶ καὶ πρὸ τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ
 καὶ μετὰ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ μέρους γεγόνασιν, ἐπὶ δὲ τοῦ κυρίου μου
 Ἰησοῦ Χριστοῦ οὐ γέγονε μερικὸς ὁ σεισμός, ἀλλ' ὅλη ἡ γῆ ἐσεισθή.

G^mU^mX*(4 ἐπὶ - 5) FQRPISTVΛEHKAMA C

1 Autor: Πολυχρονίου Q: τοῦ αὐτοῦ (= Πολυχρονίου) Π→C, keine Angabe GUXFR
 2 σείσας: σείων q 4 ἐπὶ δὲ τοῦ: ἐπὶ τοῦ πάθους τοῦ U, πάθους τοῦ ἐπὶ τοῦ G || μου:
 ἡμῶν GUT 5 γέγονε μερικὸς: μερικῶς γέγονεν G, μερικὸς ἐγένετο U || μερικῶς T
 Nik. S. 209,26-31 (PG 39, 1144 BC)

Die Ausdehnung in GUX entspricht dem Bestand in der α-Vorläuferkatene.

23 OS τοῦ αὐτοῦ

τίνες οἱ στῦλοι ἦσαν; τοῦ κυρίου μου Ἰησοῦ Χριστοῦ οἱ ἀπόστο-
 3 λοι. οὗτοι γὰρ παρὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους Ἰησοῦ ἐσαλεύθησαν
 πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ.

2 vgl. Galater 2,9 4 Matthäus 26,31; Markus 14,27

FQRPISTJVΛEHKAMA C

1 Bezug: zu 9,6b in MA || Autor: τοῦ αὐτοῦ (= Πολυχρονίου) Q: τοῦ αὐτοῦ (= keine
 Angabe) FR, Πολυχρονίου Π→C, keine Angabe J

Nik. S. 209,21-26 (PG 39, 1144 B)

Zu 2-3 liegt in Nr. Z̄ 24 eine Dublette aus der α-Vorläuferkatene vor. Vgl. auch Nr. Z̄ 30,5-7.

zu 9,6b

24

Μεθοδίου

οἱ ἀπόστολοι παρὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους τοῦ κυρίου.

G^mU^m Q^m

1 Autor: keine Angabe GQ

Ziegler, Beitr. S. 72

Hierzu liegt in Nr. Z 23,2-3 eine Dublette aus der β-Vorläuferkatene vor.

℞ Ἰωάννου

Chrysostomos 25

οὐχ ὡς ἀκούοντας τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐξουσίας ἐμ-

3 φαίνων φησίν.

GU^mX FQRΠSTJVAEHKAMA C

1 Bezug: zu 9,6b in ΠΔ || Autor: keine Angabe XJ 3 φησίν > Chrys

Quelle: Chrys. S. 94,5-6

Nik. S. 209,34-36 (PG 93, 117 C)

℞ Πολυχρονίου

26

τοῦτο ἤδη σαφὲς γέγονε τότε τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος ἀπὸ τῆς

3 ἑκτῆς ὥρας μέχρι τῆς ἐνάτης † ἐπὶ τὸν σωτήρα † οἱ προφῆται προεφή-
τευσαν, ὅτι τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας μέλλει ποιεῖν ἐν τῇ καρδίᾳ
τῆς γῆς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

2-3 vgl. Lukas 23,44-45; Matthäus 27,45 4-5 Matthäus 12,40; vgl. Jonas 2,1

FQRΠSTJVAEHKAM C

Autor: keine Angabe F 3/4 ἐπροφήτευσαν F, ἐπροεφήτευσαν ΠV

zu 9,7a

27*

καὶ τοῦτο εἰς τὸ πάθος.

G^m, fol. 19r

⊗ Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor 28

κατασφραγίζει ἀντὶ τοῦ “ἀποκλείει”. «δύναται», φησίν, «καὶ τῷ

3 ἡλίῳ ἐπιτάττειν κατὰ χώραν μένειν καὶ μὴ ἀνατέλλειν καὶ τὰ ἄστρα
ἀποκλείειν ὥστε μὴ φωτίζειν τὴν γῆν.»

FQRΠSTJVAEHKAMA P C

1 Autor: ἄλλο P, keine Angabe JA 4 τὴν γῆν: αὐτά Olymp^x, > Olymp^y

Quelle: Olymp. S. 92,7-9

Nik. S. 209,39-42 (PG 93, 117 C)

Hierzu liegt in Nr. Z 21,3-4 eine Dublette aus der α-Vorläuferkatene vor.

29 ☉ Μεθοδίου

ὁ ἀριθμῶν πλήθη ἄστρον. φέρεται δέ, ὅτι ἐν ταῖς τρισὶν ὥραις, ἐν
3 αἷς ὁ ἥλιος ἐξέλειπεν, ἀστέρες ἐφάνησαν ὡς ἐν νυκτί.

2 Psalm 146,4a

Γ^μΥ^μΘ^μ X*(3) FQRΠSTVΛEHKΔM C

1 Autor: Μεθοδίου Σίδης TE, keine Angabe GXΘ 2 ὁ > E→C || ἐν₁ UΘ, > GΓC
3 ἐξέλειπεν ΓΛ'Η

Bonwetsch, Nr. III — Pitra, Analecta Sacra III, S. 604 — Nik. S. 210,1-4 (PG 39, 1144 C)

Vgl. Nr. Z̄ 30,8-9.

30✠ zu 9,6-7

Ἀθανασίου

Χριστός ἐστιν ὁ σείσας τὴν ὑπ' οὐρανόν. πολλοὶ ἐκ μέρους γίνονται σεισμοί·
3 «σεισμός γέγονεν ἐνθάδε, ἀλλ' οἱ ἐν τῇ πλησίον πόλει οὐκ ἔγνωσαν». ἐπὶ δὲ τοῦ
Χριστοῦ οὐ γέγονε μερικῶς· διὰ τοῦτο ὁ σείων τὴν ὑπ' οὐρανὸν ἐκ θεμελίων.

οἱ δὲ στῦλοι αὐτῆς σαλεύονται, δηλονότι οἱ ἀπόστολοι, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ
6 πάθους ἐσαλεύθησαν· πάντες ὑμεῖς, φησὶν, σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ
ταύτῃ.

ὁ λέγων τῷ ἡλίῳ καὶ οὐκ ἀνατέλλει. καὶ τοῦτο ἐν τῷ σταυρῷ γέγονεν.
9 κατὰ δὲ ἄστρον κατασφραγίζει. φέρεται, ὅτι ταῖς τρισὶν ὥραις, ἐν αἷς ἐξέλειπεν
ὁ ἥλιος, ἀστέρες ἐφάνησαν ἐν οὐρανῷ ὡς ἐν νυκτί.

6-7 Matthäus 26,31; Markus 14,27

P, fol. 58v

Pitra, Analecta Sacra et Classica, S. 24

Zu 2-4 vgl. Nr. Z̄ 22; zu 5-7 vgl. Nr. Z̄ 23; zu 9-10 vgl. Nr. Z̄ 29. — Vgl. die Notiz
des Redaktors zu Nr. Z̄ 11 (App. zu Z. 6).

31 ☉ Πολυχρονίου

καὶ τοῦτον ὁ Χριστὸς ἐτάνυσεν· τῷ γὰρ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ
3 ἐστερεώθησαν.

2-3 Psalm 32,6a

QRΠISTJNΛEHKΔMA P C

1 Autor: Ὀλυμπιόδωρου P, keine Angabe J 3 ohne Trennung folgt Nr. Z̄ 32 in K→
Nik. S. 210,9-11

zu 9,8a

32

ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὥσπερ δέρριν.

Psalm 103,2b

G^mU^mΘ^m F^mQ^mΠISTJVLΔHKΔMA C

Ohne Trennung an Nr. Z 31 in K→

1 ἐκτείνων: καὶ ἐκτείνων JA, καὶ πάλιν ἐκ-
τείνων M

Ziegler, Beitr. S. 72 — Nik. S. 210,8-9

ⲧ Μεθοδίου

33

καὶ τοῦτο πεποίηκεν ἐνανθρωπήσας ὁ λόγος.

G^mU^mΘ^m FQRΠISTJVLΔHKΔM C

1 Autor: Μεθοδίου U: τοῦ αὐτοῦ (= Πολυχρονίου) M, keine Angabe GΘΓC 2

λόγος: κύριος UΘ

Nik. S. 210,24-25

9,9¹ ὉΖ ὁ ποιῶν Πλειάδα καὶ Ἑσπερον,

9,9² ⲕⲁⲣⲕⲁⲩ ⲁⲣⲕⲁⲩⲧⲱⲣⲟⲛ καὶ ταμεία νότου.

ὉΖ Ὁλυμπιοδώρου

Olympiodor

34

ἀπὸ μὲν τῶν περιφανεστέρων ἀστέρων τοὺς λοιποὺς περιέλαβεν,

3 ἀπὸ δὲ τοῦ νότου καὶ τοὺς ἄλλους ἀνέμους ἐσήμανεν. ταμεία δὲ τοὺς
θησαυροὺς τῶν ἀνέμων φησίν.

GUΘ FQRΠISTJVLΔHKΔMA P C W

1 Autor: Πολυχρονίου P, keine Angabe GUΘJW 2 μὲν: δὲ Olymp^{XYP} || ἀστέρων:
ἀστρων UCW, > ΠΕ || τοὺς λοιποὺς GUΔ^cCW: τοὺς λόγους Γ, τοὺς ὅλους RΛ^cH^cP, >
Olymp^{XYP} || περιέλαβεν GUJA→PCW: περιέλαβον FqΠISTV, > Olymp^{XYP} 3 καὶ >
Olymp || ταμεία - 4 > W || ταμεία GΘFP

Quelle: 2 - 3 ἐσήμανεν Olymp. S. 93,3.4-5; 3 ταμεία - 4 ≈ Olymp. S. 93,6-7

Nik. S. 210,29-34 teilw. aus Olymp. (PG 93, 117 C)

35 ἄλλως

ὁ Ἑβραῖος “καὶ πάντα τὰ ἄστρα τὰ κυκλοῦντα νότον” φησὶν,
 3 ὅπερ διὰ τοῦ “ταμειῖα” λέγει τὸ πλῆθος τῶν αὐτόθι φαινομένων
 ἄστρων δηλῶν. διαφέρει δὲ ἄστρον ἀστέρος· τὸ γὰρ ἄστρον ἐξ ἀστέ-
 ρων σύγκειται.

GU X(4 τὸ - 5) FQRPISTVΛEHKΔMA P(2 - 4 δηλῶν) C

1 Autor: keine Angabe XK→P 2 ἄπερ P 3 τοῦ: τοῦτο QR¹PIΠ || λέγειν Kᵃ

Quelle: Vermutlich Polychronios, s. Bd. I, Einl. S. 105

2 - 4 δηλῶν Nik. S. 210,36-39; 4 διαφέρει - 5 Nik. S. 210,41-43 (beides PG 93, 117 D)

Zu 4 - 5 vgl. z.B. Julian S. 272,9-10 mit App.; Olymp. S. 41,8-9.

36 ΟΖ Πολυχρονίου

βούλεται εἰπεῖν, ὅτι ὁ θεὸς διὰ τῆς κτίσεως τήν τε ἑαυτοῦ σοφίαν
 3 ἐνεδείξατο καὶ τὴν περὶ ἀνθρώπους πρόνοιαν, τὴν μὲν τῷ ποικίλῳ τῶν
 φαινομένων, τὴν δὲ τῇ χρήσει ἧς ἀπολαύειν πεφύκασιν ἄνθρωποι.
 πρὸς γὰρ τὰς τῶν ἄστρων ἐπιτολὰς καὶ δύσεις καὶ τῆς σελήνης τὰς
 6 σημειώσεις γεωργοὶ τε σπείρουσι καὶ τῆς γῆς τὴν ἐπιμέλειαν ποιοῦν-
 ται, εὐδινοῦ τε καὶ χειμερινοῦ ἀέρος σημεία λαμβάνοντες, καὶ ναῦται
 τὴν θάλασσαν πλέουσιν, ἄλλα μὲν ἔθνη ἄλλοις ἄστροις τὸν πλοῦν
 9 ἀνύοντα· Φοίνικες δὲ μάλιστα λέγονται πρὸς τὴν μικρὰν Ἀρκτου
 περαιούσθαι τὴν θάλασσαν.

FQRPISTVΛEHKΔM P C

7 εὐδινουῦ KP || ἀέρος: ἀστέρος K→, καιροῦ P 8 θάλατταν QPIV→C || τὸν πλοῦν
 ἄστροις ~ RP 9 ἀνύονται conj. B, ἀνύουσι Nik

Nik. S. 211,31-41

37 zu 9,9

ὀνόματα ἄστρων.

GᵐUᵐΘᵐ FᵐQᵐRᵐΠᵐSᵐTᵐΛᵐEᵐHᵐ Cᵐ

1 ἀστέρων FqH

Ziegler, Beitr. S. 72

38 ☉

τὰ ἄστρα τὰ ταμιευόμενα ἐν τῷ νοτίῳ μέρει τοῦ οὐρανοῦ.

GᵐUᵐ FᵐQRPISTVΛEHKΔ P C

2 τὰ₂ UQVP: > GFRPIISA→C

Ziegler, Beitr. S. 72 — Nik. S. 210,40-41 (PG 93, 117 D)

zu 9,9

39⁺**Ἀθανασίου**

ταῦτα ὑπὲρ ἐμέ ἐστι τὰ μαθήματα. πολλῶν γὰρ ὄντων τῶν ἀστέρων, Πλειά-
 3 δων, Ὑάδων, πλανητῶν καὶ ἀπλανῶν πάντων λεγομένων ὑπὸ τῶν μὴ εἰδόντων, ὡς
 αὐτοὺς νομίζουσιν – ἔστι καὶ Ἑσπερος, ἔστι καὶ Φαέθων καὶ Φαίνων καὶ Στίλβων
 καὶ Φωσφόρος –, τί δή ποτ' οὖν ὁ Ἰώβ ἐν πνεύματι φθεγγόμενος ἀπὸ τοσοῦτων
 6 ἀστέρων τῶν ἐν τῷ ἀπλανεῖ τὴν Πλειάδα μόνην ὠνόμασε καὶ ἀπὸ τοσοῦτων
 πλανητῶν λεγομένων Ἑσπερον μόνον εἶρηκε καὶ ἄλλον ἕνα τὸν Ἀρκτοῦρον τὸν ἐν
 τῷ ἀρκτῷ ὄντα τὸν λεγόμενον ὑπὸ τινῶν Ἀρктоφύλακα; σοφὸς δὲ ὁ καθ' ἡμᾶς
 9 λέγων· αὐτὸς μοι ἔδωκε τῶν ὄντων γνώσιν ἀψευδῇ εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ
 ἐνέργειαν στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητά χροίων, τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ
 12 μεταβολὰς καιρῶν, ἐνιαυτοῦ κύκλους καὶ ἀστέρων θέσεις. οὐκοῦν, ἐὰν γένωμαι
 Ἐνώχ, ἐκείνος ἀνέγραψε καὶ τὰ περὶ τῶν ἀστέρων καὶ τὰ περὶ τῶν φωστήρων καὶ
 τίς αὐτῶν ἐστιν ἀνατολὴ καὶ ἐπιτολὴ. τίς ἐστιν ὁ λέξων· ἔδωκέ μοι ἀστέρων θέσεις
 15 εἰδέναι;

καὶ διὰ τί ἀπὸ πολλῶν ἀστέρων τοῦ ζωδιακοῦ ὠνόμασε τὴν Πλειάδα – τοῦ γὰρ
 ζωδιακοῦ ἐστὶν αὕτη – ἢ ἀπὸ τῶν βορείων τὸν Ἀρκτοῦρον καὶ ἀπὸ τῶν λεγομένων
 18 πλανητῶν, οἵτινες φέρονται ἀνάπαλιν τῷ οὐρανῷ – φέρονται γὰρ ἀπὸ δυσμῶν πρὸς
 ἀνατολὴν –, μόνον Ἑσπερον ὠνόμασεν; εἰ τις δύναται, ἀκουέτω, τίς ἐστιν ἡ Πλειὰς
 καὶ τίνος οἶκός ἐστι καὶ τίνος χωρίου. ὁ γὰρ Ἑσπερος οἶκον ἔχει τὸ ἄστρον τῶν
 21 Πλειάδων, καὶ οὐκ εἰκὴ ταῦτα εἰληπταὶ τὰ ὀνόματα· ὁ ποιῶν Πλειάδα καὶ Ἑσπερον
 καὶ Ἀρκτοῦρον καὶ ταμεῖα νότου. ἔστι δὲ ὁ Ἀρκτοῦρος εἰς ἀστήρ παρὰ τῇ οὐρανίῳ
 καλουμένην Ἀρκτῷ, ἣ χρώνται σημεῖα ναῦται διὰ τὸ μηδέποτε δύνειν τοὺς ἀστέρας
 24 αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ εἶρηκεν ἀπὸ τοῦ ζωδιακοῦ τὴν Πλειάδα καὶ ἀπὸ τῶν ὑπερέκεινα τοῦ
 ζωδιακοῦ ἐν τοῖς ἀρκτικοῖς τόποις τὸν Ἀρκτοῦρον, ἐσιώπησε δὲ τῶν ἀστέρων τοὺς
 νοτίους, διὰ τοῦτο οἶονεῖ ἀναλαμβάνει αὐτοὺς καὶ λέγει· ὁ ποιῶν Πλειάδα καὶ
 27 Ἑσπερον καὶ Ἀρκτοῦρον καὶ ταμεῖα νότου. τάχα δὲ καὶ λόγον τεθεωρημένον ἔχει
 τὰ κατὰ τὸν τόπον· ἐστὶν αἰεὶ φανερός κύκλος πρὸς τῇ Ἀρκτῷ, ἐστὶν ἀφανὴς κύκλος
 πρὸς τῇ μεσημβρίᾳ καὶ τῷ νότῳ. τάχα οὖν, ἵνα δηλώσῃ τὸν ἀφανῆ, ταμεῖα νότου
 30 ὠνομάζετο.

πῶς οὖν σωθήσεται τὸ οὐκ ἐστὶν ἀριθμὸς καὶ τὰ ἐξῆς;

9-11 Weisheit 7,17-19 12-14 vgl. I Enoch 72 - 80,1. 82,4-20 31 Hiob 9,10b

P, fol. 59r

3 πάντων: πα() P II αὐτοὺς: αὐτοὶ Pitra 4 καὶ₂ - Στίλβων vielleicht zu tilgen; es
 kommt nur auf die Alternativbezeichnungen Ἑσπερος und Φωσφόρος für die Venus
 an 7 ἀρκτόφ P 9 λέγων: λέγ() P, λέγει Pitra 11 γένομαι P 16 ὠνόμα() P
 19 ὠνόμα() P 25 ἀρκτοῦρων P 27 ἀρκτοῦρον P 30 ὠνό() το P, ὠνομάζοντο Pitra
 31 σοθήσεται P

Pitra, *Analecta Sacra et Classica*, S. 24-26

Zu 7-8 vgl. z.B. Euseb., *Præp. evang.* XI 7,8 (GCS VIII.2 S. 22,16-17); Suda A 3961 (I
 S. 361,22-24 Adler); zu 12/13 ὅτῳ - Ἐνώχ vgl. Origenes, *Comm. in Ioannem* VI 42
 (GCS IV S. 151,13-14) ὡς ἐν τῷ Ἐνώχ γέγραπται, εἰ τῷ φίλον παραδέχεσθαι ὡς
 ἄγιον τὸ βιβλίον. — Vgl. die Notiz des Redaktors zu Nr. Z 11 (App. zu Z. 6).

- 9,10a $\overline{\text{OH}}$ ὁ ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα,
 9,10b ἔνδοξά τε καὶ ἐξαίσια, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.

40 $\overline{\text{OH}}$ Μεθοδίου

- «ἂ γὰρ προείρηκα», φησίν, «οὐπω μεγάλα, οὐπω ἀνεξιχνίαστα,
 3 ὁρατὰ ὄντα.»

G FQRPISTVΛEHKΔMA P C

1 Autor: Μεθοδίου Σίδης TAC, σχόλιον P, keine Angabe GH 2 οὐπω₁: οὕτω K → ||
 οὐπω₂: οὕτω ΚΔ, οὕτως MA 3 ohne Trennung folgt Nr. Z 41 in F

Bonwetsch, Nr. IV — Pitra, Analecta Sacra III, S. 604 — Nik. S. 212,17-19 (PG 64, 604 AB)

41 $\overline{\text{OH}}$ Ἰωάννου

Chrysostomos

- ἂ ἡμεῖς οὐκ ἴσμεν. ὅρα δέ, οὐδαμοῦ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ τὰς ἐνερ-
 3 γείας αὐτοῦ λέγει.

GUM FQRPISTJVΛEHKΔM C

Ohne Trennung an Nr. Z 40 in F 1 Autor: keine Angabe J 2 ἂ > F || οὐκ ἴσμεν
 ἡμεῖς ~ Chrys J || δέ > Chrys 3 λέγει Chrys GUFqΛ°K: λέγειν Π → C

Quelle: Chrys. S. 94,16.17-18

2 ἂ - ἴσμεν Nik. S. 212,11; 2 ὅρα - 3 Nik. S. 212,20-21 (PG 64, 604 B)

42 $\overline{\text{OH}}$ Πολυχρονίου

- «τῆς μεγαλουργίας αὐτοῦ», φησίν, «τὰ σημεῖα καθ' ἐκάστην ἐν-
 3 εστιν ὁρᾶν· ἀέρος τροπᾶς, ἐναλλαγὰς καιρῶν, ὥρῶν διαδοχάς, ἡμέρας
 καὶ νυκτὸς εὐτακτον κίνησιν.» ἀπὸ γὰρ τῶν οὐρανίων ἄστρον τοῦ
 ἀέρος ἐμνημόνευσε τὸ πρὸς τὴν χρεῖαν ποικίλου καὶ πολυειδὲς παρι-
 6 στῶν. μεγάλα τε καὶ ἀνεξιχνίαστα λέγει χιόνος γένεσιν, χαλᾶζης
 φοράν, βροντῶν ἤχους, ἀστραπῆς βολὰς καὶ τὰ τοιαῦτα.

FQRPISTVΛEHKΔMA C

1 Autor: keine Angabe EC 2 φησίν > FM 2/3 ἔνεστιν: ἔστιν EC 3 ἀέρων K →

Quelle: Vgl. Jul. Aecl. IX 39-43: *magnificentiam operum eius ea quae fiunt assidue confitentur, conversiones aeris, mutationes temporum, horarum vices, alternatio noctium vel dierum. a caelestibus itaque signis ministram utilitatis humanae varietatem aeris voluit indicare* (s. Bd. I, Einl. S. 105).

2 - 5/6 παριστῶν Nik. S. 211,41 - 212,5; 6 μεγάλα - 7 Nik. S. 212,13-16

zu 9,10

43

ταῦτα καὶ ὁ Ἑλιφάξ προείρηκεν.

Vgl. Hiob 5,9a

G^mU^mΘ^m F^mQ^mR^mΠ^mΣ^mΤ^mΛ^mΕ^mΗ^m C^m

Ziegler, Beitr. S. 72 — Nik. S. 212,11-12

9,11a $\overline{\Theta\Theta}$ ἐὰν ὑπερβῇ με, οὐ μὴ ἴδω,

9,11b καὶ ἐὰν παρέλθῃ με, οὐδ' ὥς ἔγνω.

$\overline{\Theta\Theta}$ Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor (?) 44

τὸ ἀόρατον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ ἀκατάληπτον διὰ τούτων παρί-

3 στησι.

G^U^m FQRΠSTVΛEHKΔMA P C

1 Autor: Χρυσοστόμου P, keine Angabe GU 3 ohne Trennung folgt Nr. Z̄ 45 in K→

Quelle: ≈ Olymp. S. 93,12

$\overline{\Theta\Theta}$

45

ταῦτα δὲ ποιεῖ ἀοράτῳ δυνάμει.

G^mΘ^m FQRΠSTVΛEHKΔMA C

Ohne Trennung an Nr. Z̄ 44 in K→

Hierzu liegt in Nr. Z̄ 47,2 eine Dublette aus der β-Vorläuferkatene vor.

$\overline{\Theta\Theta}$ Διδύμου

Didymos 46

τὸ ἀκατάληπτον τῶν τοῦ θεοῦ κριμάτων καὶ ἐνταῦθα σημαίνει.

3 καὶ γὰρ ἀνθρώπων, μᾶλλον δὲ γεννητῇ φύσει, ταῦτα καταλαβεῖν ἀμή-
χανον ἰδίᾳ ἐπιβολῇ.

FQRΠSTVΛEHKΔMA C

2 τοῦ θεοῦ > Did 3 γεννητῇ FQΠTVΛE || τοῦτο EC 4 ἰδίᾳ ἐπιβολῇ Did: διὰ
ἐπιβολῆς Γ, διὰ ἐπιβουλῆς E¹ H→C

Quelle: Did. p. 242,5-9

Nik. S. 213,20-23 (PG 93, 120 A)

47 ΘΘ Πολυχρονίου

«καὶ ταῦτα», φησὶν, «ποιεῖ ἀοράτῳ δυνάμει ἅπαντα ἐργαζόμενος,
3 καὶ οὔτε εὐμενῇ ὄντα ἐπιγινώσκω, οὔτε ὀργιζόμενον νοῆσαι δύναμαι.»

FQRPISTJNΛEHKΔMA P C W*(2 - ἐργαζόμενος)

1 Autor: σχόλιον P, keine Angabe JW 2 ἐργαζόμενος + Nr. Z 48 CW (Nik)

Nik. S. 213,23-24.26-28 (PG 93, 120 A)

Zu Z. 2 liegt in Nr. Z 45 eine Dublette aus der α-Vorläuferkatene vor.

48⁺ zu 9,11

ὥς λαμβάνειν οὐ μόνον τὴν αἴσθησίν μου, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ νοῦ τὴν κατά-
ληψιν.

C, fol. 15r W, fol. 87v (Nik)

Eingefügt nach Nr. Z 47,2 ἐργαζόμενος in CW(Nik) 1 ὥς: ταῦτα τὰ ἔνδοξά τε καὶ
ἐξαισία ὥς C

Nik. S. 213,24-26 (PH 93, 120 A)

9,12a Π ἐὰν ἀπαλλάξῃ, τίς ἀποστρέψει;

9,12b ἢ τίς ἐρεῖ αὐτῷ· τί ἐποίησας;

9,13a ⊗ αὐτὸς γὰρ ἀπέστραπται ὀργήν,

9,13b ∩ ὑπ' αὐτοῦ δὲ ἐκάμφθησαν κήτη τὰ ὑπ' οὐρανόν.

49 Π Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor

«ἐάν», φησὶν, «τελείαν συντέλειαν ποιήσασθαι θέλῃ, τίς ἀνα-
3 σκευάσει τὰ δοκούντα αὐτῷ; ἔν δέ», φησὶν, «ἴσμεν, ὅτι ἀπαθῶς κολά-
ζει καὶ ἀοργήτως τιμωρεῖται πάντα συμφερόντως οἰκονομῶν τὰ καθ'
ἡμᾶς.»

6 ὁ δὲ Σύμμαχος ἀντὶ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ δὲ ἐκάμφθησαν κήτη τὰ ὑπ' οὐ-
ρανὸν οὕτως ἐκδέδωκεν· “ὑποκάτω αὐτοῦ καμψθήσονται οἱ ἐπερειδό-
μενοι ἀλαζονεῖα”, ἵνα εἴπῃ, ὅτι «καὶ τῶν ὑπερηφάνων κατασπᾶ τὴν
9 ὀφρύν».

πρὸς δὲ διάνοιαν· ὑπ' αὐτοῦ ἐταπεινώθησαν· τὰ πνευματικὰ τῆς
πονηρίας, κήτη καλούμενα, ὅτι περὶ τοὺς κλύδωνας τῆς ψυχῆς διαυγέ-
12 χονται.

GU FQRPIST J(2-5) NΛEHKΔMA P* C

1 Autor: Πολυχρονίου P, keine Angabe GJ 2 τελείαν Olymp GUFqP: > Π→C ||
 θέλη ποιήσασθαι ~ K→ || θελήση Olymp P 3 αὐτῷ δοκοῦντα ~ Olymp || nach αὐτῷ
 eingefügt Nr. Z̄ 51 in C, Nr. Z̄ 50,2 ἤ - 3 in P || ἴσμεν: οἶδαμεν Olymp 4 καθ':
 πρὸς H→ 5 danach Trennung, aber ohne neue Autorangabe und ohne neues Lemma-
 zeichen in ΓPC 6 - 7 ἐκδέδωκεν > P 6/7 ὑπὸ τὸν οὐρανόν Olymp^Y U 7 ὑποκάτω
 + δὲ FΛ 8 ἀλαζονεία Λ^cK→PC: ἀλαζονία GUF 10 - 11 καλούμενα > P
 11 καλούμενα: λεγόμενα H→ || ὅτι - 12 eingefügt nach Nr. Z̄ 55,4/5 ὀνομαζόμενα in P
 Quelle: Olymp. S. 93,18 - 94,7

2 - 3 αὐτῷ Nik. S. 213,37-39; 3 ἐν - 5 Nik. S. 214,6-9 (beides PG 93, 120 B); 6-9 Nik.
 S. 214,19-22; 11 κήτη - 12 Nik. S. 214,33-35 (PG 39, 1144 C)

Zu 3 ἀπαθῶς - 4 οἰκονομῶν vgl. Nr. Z̄ 53 mit Bemerkung.

Π Πολυχρονίου

50

«ἐάν», φησίν, «κατά τινος ἀποφήνηται, τίς ἀνακαλεῖται;» ἢ τίς
 3 ἐρεῖ αὐτῷ· τί ἐποίησας; «τίς δὲ αὐτῷ», φησίν, «ἐγκαλεῖ ὥς οὐ καλῶς
 πεποιηκότι;»

FQRΠSTVΛEHKΔMA P* C

Eingefügt in Nr. Z̄ 49,3 in P 2 ἐάν - ἀνακαλεῖται > P 3 ἐγκαλεῖ φησιν ~ F
 Nik. S. 213,40 - 214,1

zu 9,12

51✚

ἰδοῦ, ἀνήρπασεν ἐκ τοῦ κόσμου· τίς ἀνακομίσει τὸ ἀρπαγὲν ἢ τίς ὅλως ἐπὶ τοῖς
 γνωστέοις ἀντειπεῖν αὐτῷ δυνήσεται;

C, fol. 15r W, fol. 88r (Nik)

Eingefügt nach Nr. Z̄ 49,3 αὐτῷ in C 1 ἰδοῦ + φησίν Nik || ἢ: τί λέγω ἀνακομίσει
 Nik 2 γενομένοις Nik || αὐτῷ > C || δυνήσεται W

Nik. S. 213,33-37 (PG 93, 120 B)

Zu 1 vgl. die Symmachos-Version: ἰδοῦ, ἀναρπάσει.

⊗ Πολυχρονίου

52

«κατ' ἐξουσίαν», φησίν, «ὥς πάντων δεσπόζων εὐμενὴς τέ ἐστιν,
 3 οἷς ἂν βούληται, καὶ τιμωρεῖται, οὓς ἂν ἐθέλῃ.»

FQRΠSTJVΛEHKΔM C

1 Autor: τοῦ αὐτοῦ (= Πολυχρονίου) qC, keine Angabe FJ 3 ohne Trennung folgt
 Nr. Z̄ 53 in K→

Nik. S. 214,1-4

53 ☉

τουτέστιν· ἀπαθῶς καὶ ἀοργήτως κολάζει.

FQRPISTVΛEHKΔM C* W*

Ohne Trennung an Nr. Z 52 in K → 1 ohne Trennung folgt Nr. Z 54 in ΛK →

Vgl. hierzu Nr. Z 49,3-4 — Die Fassung dieses Stücks in CW lautet: *πάσαν (ἀντὶ τοῦ πᾶσαν W) ἀπέστραπται κακίαν, τουτέστιν (τουτέστιν: ἢ ὅτι W)· ἀπαθῶς καὶ ἀοργήτως (καὶ ἀοργήτως > W) κολάζει πάντα συμφερόντως οἰκονομῶν* (vgl. zu *πάσαν ... κακίαν* Nr. Z 54 und zu *ἀπαθῶς - οἰκονομῶν* Nr. Z 49,3-4).

54 ☉

συνεκδοχικῶς διὰ τῆς ὀργῆς πᾶσαν κακίαν δεδήλωκεν.

G^mU^mΘ^m FQRPISTVΛEHKΔM P C

Ohne Trennung an Nr. Z 53 in ΛK → 1 δεδήλωκεν GΘΓC: ἐδήλωσεν UP, + ταύτας γὰρ ὁ (ὁ > G) θεὸς ἀποστρέφεται GP

Nik. S. 214,10-11 (PG 93, 120 C)

55 ☾ Διδύμου

Didymos

- εἰ μὴ γὰρ αὐτὸς αὐτὰ ὑπέταξεν, ἀνυπότακτα ἦν ἀνθρώποις ταῦτα.
 3 καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ θηρίοις ἰοβόλοις διαβάς τῷ λογισμῷ τοῦτο εὐρή-
 σεις. ἀλλὰ καὶ τὰ πονηρὰ πνεύματα τὰ κήτη ἀλληγορικῶς ὀνομαζό-
 μενα αὐτὸς ἔκαμψεν· οὐ γὰρ οἷα τέ ἐστιν ἡ ἀνθρωπεία φύσις πρὸς
 6 αὐτὰ μὴ καμφθέντα ὑπὸ θεοῦ.

FQRPISTJVΛEHKΔMA P* C

1 Autor: keine Angabe FJEAC 2 ἀνυπότακτα: ἀνύποιστα Did 4 τὰ₂: > RV → PC
 5 οὐ: οὐδὲ Did II ἐστίν: ἦν Did II ἢ > Did STJV → C II ἀνθρωπεία: ἀνθρωπίνη Did P, ἀν-
 θρωπία FIISTV

Quelle: Did. p. 244,20-29

Nik. S. 214,29-34.35-37 (PG 39, 1144 C)

56 ☾ Πολυχρονίου

- ὁ Ἑβραῖος· “ὕπ’ αὐτοῦ ἅπαντα ἀπόλλυται”, τουτέστιν· ἐὰν μὴ
 3 τὴν ὀργὴν ἐκὼν καὶ φιλανθρωπευσάμενος μεταβάλλῃ, ἅπαντα ἀφανί-
 ζει. ὁ δὲ Ἑλληνικὸς κήτη ἔφη, ἵνα εἴπῃ τὰ μεγάλα καὶ ἄμαχον ἔχειν
 τὴν ἰσχὺν δοκοῦντα.

FQRPISTVΛEHKΔMA C

1 Autor: keine Angabe EC 3 καὶ > H →

Nik. S. 214,23-28

Zu 2 Ἑβραῖος s. Bd. I, Einl. S. 105.

zu 9,13b

κήτη λέγει τοὺς δαίμονας ἢ τοὺς ἀλαζόνας ἀνθρώπους καὶ ὑπερηφάνους τοὺς ἐν τῇ θαλάσῃ τοῦ βίου διανηχομένους.

W, fol. 88r

Vgl. Nr. Z 49,11-12.

57✚

9,14ab ΠΑ εἰ δέ μου ὑπακούσῃται, ἡ διακρινεῖ τὰ
ρήματα μου.

9,15a ⲉ εἰν τε γὰρ δίκαιος ὦ, οὐκ εἰσακούσεταιί μου,

9,15b 𐤀 τοῦ κρίματος αὐτοῦ δεηθήσομαι.

ΠΑ Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor

58

«εἰ δέ καὶ ἐπακούσεταιί μου τῷ διακρίνειν καὶ κατεξετάζειν τὰ ἐμὰ
3 ῥήματα» - τὸ γὰρ ἡ "καθὸ" νόει -, «κἂν δοκῶ μοι δίκαιος εἶναι, ἐπειδὴ
μὴ κατὰ τὸν ἡμέτερον νοῦν ὁ θεὸς κρίνει, ἀλλ' ὑψηλότερα καὶ ἀνέφικ-
τα ἡμῖν τὰ αὐτοῦ κρίματα, ἴσως οὐ δικαιώσῃ με οὐδὲ εἰσακούσεταιί
6 μου· ὅθεν οὐχ ὑμεῖς μὲν ἐμοὶ δύνασθε δικάζειν, ὦ φίλοι, θεοῦ δὲ μάλ-
λον ἐπὶ τοῦτό μοι δεῖ.» ταῦτα δὲ λέγει τοὺς τε φίλους ἐπιστομίζων καὶ
τὴν ὑπεροχὴν τοῦ κρίματος τοῦ θεοῦ θαυμάζων καὶ μονονουχὶ τὸ τοῦ
9 ἀποστόλου βοῶν· οὐδὲν μὲν ἐμαυτῷ σύνοιδα, πλὴν οὐκ ἐν τούτῳ δε-
δικαίωμαι, ὁ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν.

9-10 1.Korinther 4,4

GU FQRISTJVAEHKAMA P* C W*(2 - 3 εἶναι. 5 ἴσως - 7 δεῖ)

1 Autor: Πολυχρονίου U, keine Angabe GFJW 2 ὑπακούσεται Olymp, ὑπακούσῃ-
ται U || τῷ: τὸ qΛ → 2/3 ἐμὰ ῥήματα: ῥήματά μου UP 4 ἀλλὰ FqPISTJP 6 ἐμοὶ -
δικάζειν: δύνασθε δικάζειν μοι UK || δικάζειν: κακίζειν HΛ →, κρίνειν J || ὦ φίλοι nach
μὲν ~ URK 7 τούτῳ UKC, τούτου R || δεῖ: δοκεῖ VΛEHΔ → C || καὶ - 8 θαυμάζων > T
9 μὲν > GP

Quelle: ≈ Olymp. S. 94,10-18

3 ἐπειδὴ - 7 δεῖ Nik. S. 215,30-33 aus Olymp. (PG 93, 121 A)

ΠΑ Πολυχρονίου

59

«ἡ μὲν οὖν ἰσχὺς», φησίν, «οὕτως ἀνέφικτος καὶ πάντα ὑπερβαί-
3 νουσα λόγον· ἡβουλόμην δέ, εἰ πράως καὶ ἡμέρως προσήκατό με
δικαιολογούμενον.»

FQRISTJVAEHKA C

1 Autor: keine Angabe H

60 ∅ τοῦ αὐτοῦ

«ἀλλὰ τί», φησίν, «πάθω; εἰ γὰρ κακ πολλοῦ τοῦ περιόντος
3 δυνατὸς εἶην τοῖς ἑαυτοῦ χρήσασθαι δικαίοις, παραπέμπεται μου τοὺς
λόγους.»

FQRPISTJVLÆHKΔ C

1 Autor: keine Angabe J 2 κακ: ἐκ R, κακοῦ E→C

61 ٧٠ Πολυχρονίου

«καί πόνου», φησίν, «δέομαι δυσωπῆσαι αὐτὸν εἰς ἀκρόασιν κατ-
3 ελθεῖν.»

FQRPISTJVLÆHKΔMA C

1 Autor: τοῦ αὐτοῦ q, keine Angabe JC

9,16a ΠΒ ἐάν τε καλέσω καὶ ὑπακούσῃ,
9,16b οὐ πιστεύσω, ὅτι εἰσακήκοέν μου,
9,17a ς μὴ γνώφω με ἐκτρίψῃ.

62 ΠΒ Ὀλυμπιοδώρου

teilw. Olympiodor

«ἐάν δὲ καὶ ἐπικαλέσωμαι τὸν θεὸν καὶ θελήσῃ ἀκοῦσαί μου τῆς
3 δικαιολογίας καὶ δὴ καὶ δικαιώσῃ με, οὐ πιστεύω», φησίν, «ὅτι ἐδι-
καίωσέ με· ἀόρατος γάρ ἐστιν, καὶ ἀγνοῶ τὴν κρίσιν, ὥστε δέδοικα,
μὴ καὶ ἐξ ἀφανοῦς ἀνέλῃ με τελέως. πῶς οὖν με πείθει, ὅτι ἐδικαίω-
6 σεν; εἰ τῶν παθῶν ἀπαλλάξειεν.» διὸ καὶ ἐπάγει· πολλὰ δέ μου τὰ
συντρίμματα πεποίηκεν.

6-7 Hiob 9,17b

GU FQRPISTJVLÆHKΔMA P C W(2 - 5 τελέως)

1 Autor: Ὀλυμπιοδώρου διακόνου Π, Πολυχρονίου U, σχόλιον P, keine Angabe GJW

2 ὑπακούσαι Olymp^x, εἰσακοῦσαι U 3 δὴ καὶ > ΓCW || πιστεύσω STJV→C 4
ἀγνοῶν TW || ὥστε: ὅτι EC 5 τελείως TCW

Quelle: 2 - 3 δικαιολογίας Olymp. S. 94,22-23

2 - 5 τελέως Nik. S. 215,33-38 (PG 93, 121 A)

Zu 4 ἀόρατος - 5 με₁ liegt in Nr. Z̄ 65,2-3 eine Dublette aus der β-Vorläuferkatene vor.

ΠΒ Πολυχρονίου

63

- «εἰ δὲ καὶ ὅλως», φησίν, «ἐπιστραφῇ μου τοὺς λόγους, οὐ
3 πιστεύω, ὅτι ἐπακήκοέ μου τῆς φωνῆς.»

2-3 Hiob 9,16b (Fassung einiger Lukianischer Zeugen, z.B. Chrys.)

FQRPISTVΛEHKΔMA C

1 Autor: keine Angabe F 3 ohne Trennung folgt Nr. Z̄ 64 in K→

ΠΒ

Didymos

64

- «κἂν τολμηρῶς μου», φησίν, «καλέσαντος ὑπακούσῃ, δέος, μὴ τῇ
3 ἀσαφείᾳ τῶν πραγμάτων συντριβὴν ὑπομείνω.»

G^mU^mΘ^m FQRPISTVΛEHKΔMA P C

Ohne Trennung an Nr. Z̄ 63 in K→ 1 Autor: ἄλλο P, Πολυχρονίου C 2 κἂν: εἰ
καὶ Did II μου - καλέσαντος: καλέσω καὶ Did 3 ἀσαφείᾳ Did U

Quelle: Did. p. 248,34 - 249,3

§ Πολυχρονίου

65

- «δέδοικα», φησίν, «μὴ παραπεμψάμενός μου τὴν ἱκεσίαν ἐξ ἀφα-
3 νοῦς με ἀνέλη, ἀόρατος μὲν ὦν τὴν φύσιν, ἀοράτως δὲ καὶ τὰς πληγὰς
ἐπάγων.»

FQRPISTJVΛEHKΔMA C

1 Bezug: zu 9,16b in q II Autor: τοῦ αὐτοῦ (= Πολυχρονίου) K→, τοῦ αὐτοῦ (= keine
Angabe) EHC 2 ἱκεσίαν K→ 3 ἀνέλη conj. RK(B): ἀνελών ΓC

Zu 2 - 3 liegt in Nr. Z̄ 62,4-5 eine Dublette aus der α-Vorläuferkatene vor.

9,17b ΠΓ πολλὰ δέ μου τὰ συντρίμματα πεποίηκε διὰ κενῆς.

ΠΓ Ὀλυμπιόδωρου

Olympiodor

66

- «ἐν οἷδα», φησίν, «ὅτι αἰτίαν οὐκ ἐπίσταμαι, δι' ἣν οὕτω συντρί-
3 βομαι.» τοῦτο γὰρ ἔοικε σημαίνειν τὸ διὰ κενῆς. ἥ καὶ τοῦτο λέγει,
ὅτι «οὐκ ἔδειτο θεὸς δοκιμάσαι με διὰ βασάνων· ἦδει γάρ με καὶ πρὸ
τῶν ἑτασμών.»

GU FQRPISTVΛEHKΔMA C

1 Autor: keine Angabe G 2 ἐν + δὲ Olymp II οὕτως UT

Quelle: Olymp. S. 95,4-7

Nik. S. 216,5-10 (PG 93, 121 B)

67 ΠΓ Πολυχρονίου

«ἀπόδειξις δὲ τῶν εἰρημένων τὰ παρόντα. ποικίλαις γάρ με ταῖς
3 συμφοραῖς ἀθρόον περιέβαλεν οὐδενὸς ἀμαρτήματος εὐθύνας εἰσπρα-
ξάμενος.»

FQRPISTVΛEHKΔMA C W

1 Autor: τοῦ αὐτοῦ (= Πολυχρονίου) C, keine Angabe JW

Nik. S. 215,43 - 216,1 (PG 93, 121 B)

Zu 2 ἀπόδειξις - παρόντα vgl. Nr. Z 88,2; Θ 43,2.

68 ΠΓ Ἰωάννου

Chrysostomos

σὺ δὲ εἶπας ἀπολέσαι τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ διὰ κενῆς. τί οὖν θαν-
3 μάξεις, εἰ, ὃ θεὸς εἶπεν, τοῦτο καὶ οὗτος λέγει, ὅτι διὰ κενῆς, οὐχ ὅτι
οὐχ ἤμαρτεν, ἀλλ' ὅτι οὐδὲν ἔσται πλέον ἀπὸ τῆς τιμωρίας αὐτοῦ καὶ
τοῦ κολάζεσθαι;

2 Hiob 2,3g

FQRPISTVΛEHKΔMA C

3 οὗτος: αὐτὸς Chrys II ὅτι₁: ἡ τὸ Chrys, > q 4 οὐχ > Chrys^{LM} FS

Quelle: Chrys. S. 96,3-6

Nik. S. 216,14-19 (PG 64, 604 B)

9,18a	ΠΔ	οὐκ ἐὰ γάρ με ἀναπνεῦσαι,
9,18b	Ϡ	ἐνέπλησεν δέ με πικρίας.
9,19a	Ϡ	ὅτι μὲν γὰρ ἰσχύι κρατεῖ·
9,19b		τίς οὖν κρίματι αὐτοῦ ἀντιστήσεται;

69 ΠΔ Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor

«ἐγὼ μὲν οὖν», φησὶν, «οὐδὲ ἀναπνεῦσαι ἀνωδύνως δύναμαι·
3 λογιζόμενος δὲ τοῦ θεοῦ τὴν ἰσχὺν τολμηρὸν εἶναι ἀποφαίνομαι τὸ
τοῖς αὐτοῦ κρίμασιν ἀνθίστασθαι.» ταῦτα δὲ πάντα πρὸς τοὺς φίλους
ἀποτεινόμενος λέγει τοὺς οἰομένους αὐτὸν δι' ἀμαρτίας κολάζεσθαι.

GU FQRPISTVΛEHKΔMA P C W(2 - 4 ἀνθίστασθαι)

1 Autor: keine Angabe GW 4 ἀνθίστασθαι: διαμάχεσθαι G 5 δι' ἀμαρτίας αὐτόν
~ Olymp

Quelle: Olymp. S. 95,12-16

2 οὐδὲ - δύναμαι Nik. S. 216,24 (PG 93, 121 C); 3 λογιζόμενος - 5 Nik. S. 216,34-37,39-41

ΠΔ Πολυχρονίου

70

«καὶ τοσαύτη μοι», φησὶν, «ἢ ἐπίτασις τῶν δεινῶν, ὥστε μὴδὲ
3 τὴν τυχοῦσαν ἐκεχειρίαν ἔχειν.»

FQRPISTVΛEHKΔMA C1 Autor: keine Angabe ANik. S. 216,25-26 (PG 93, 121 C)ΠΔ τοῦ αὐτοῦ

71

«καὶ ταῦτα πάντα», φησὶν, «μετ' ἐξουσίας ἐργάζεται ἅμαχον
3 ἔχων τὴν δύναμιν οὐδενὸς ὄντος τοῦ πρὸς τὸ τυχόν γοῦν ἀντιλέ-
ξοντος.»

FQRPISTJVΛEHKΔMA C1 Bezug: zu 9,18b in ΚΔ || Autor: Πολυχρονίου AC, keine Angabe J 3 τοῦ > EC3/4 ἀντιλέξαντος VANik. S. 216,31-34

ⲓ Ἰωάννου

Chrysostomos 72

τουτέστιν· «πολλῶν πλήρης εἰμὶ δεινῶν.»

G^mU^m FQRPISTVΛEHKΔMA C1 Autor: keine Angabe G 2 ohne Trennung folgt Nr. 73 in K→Quelle: Chrys. S. 96,8Nik. S. 216,22-23 (PG 93, 121 C)

73

ὥσπερ τῇ ἰσχύϊ, οὕτω καὶ τῇ δικαιοκρίσῃ κρατεῖ, οἷς οὐδεὶς ἀντι-
3 στήσεται.

G^mU^m FQRPISTJVΛEHKΔMA COhne Trennung an Nr. 72 in K→ 1 Autor: τοῦ Χρυσοστόμου Λ 2 οἷς: viell. αἷςNik. S. 216,37-399,20a ΠΕ εἰάν τε γὰρ ὦ δίκαιος, τὸ στόμα μου ἀσεβήσῃ,

9,20b ⊕ εἰάν τε ὦ ἄμεμπτος, σκολιὸς ἀποβήσομαι.

9,21a ∞ εἴ τε γὰρ ἠσέβησα, οὐκ οἶδα τῇ ψυχῇ,

9,21b πλὴν ὅτι ἀφήρηταί μου ἡ ζωή.

74 ΠΕ Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor

- «ἐὰν γὰρ τολμήσω λέγειν, ὅτι δίκαιός εἰμι, αὐτὸ τὸ εἰπεῖν τοῦτο
 3 ἀσεβὲς εἶναι ὑπολαμβάνω. ἐὰν δὲ καὶ τολμήσω εἰπεῖν, ὅτι ἄμεμπτός
 εἰμι, καὶ ἐμαυτὸν ἀποδέξωμαι, αὐτὸ τοῦτο σκολιὸν με δείκνυσι καὶ
 οὐκ εὐθὴ.» τοῦτο δέ ποτε καὶ ὁ Φαρισαῖος εἰπὼν κατήλθε κατακεκρι-
 6 μένος.

GU FQRPISTJNΛEHKΔMA P C W

1 Bezug: zu 9,19a in Δ → || Autor: τοῦ ἁγίου Ἰωάννου T, keine Angabe GJW 2 ἐὰν +
 τε IPC || λέγειν: εἰπεῖν PW 4 ἀποδέξομαι GF¹ TEHKPCW 5 οὐκ - κατήλθε > W ||
 τοῦτο - 6 > P 5/6 κατακεκριμένον W

Quelle: Olymp. S. 95,18-19.21 - 96,2

2 - 5 εὐθὴ Nik. S. 217,9-14 (PG 93, 121 CD)

75 ΠΕ Διδύμου

Didymos

- δίκαιος ὢν οὐκ ὥφειλε λέγειν αὐτὸ τοῦτο, ὅτι «δίκαιός εἰμι.» οὐ
 3 γὰρ περίαντος ὁ δίκαιος (ἢ περιαύτως) λέγει. τούτῳ ὅμοιον τὸ γέγονα
 ἄφρων, ὑμεῖς με ἠναγκάσατε.

3-4 2. Korinther 12,11

U^m FQRPISTVΛEHKΔMA C

2 ὥφειλεν Did²: ὥφειλον U Did¹ ΓC 3 περίαντος Did: περὶ ἑαυτοῦ UΓC || ἢ
 περι[αύτως] Did: > UΓC || τούτῳ: τοῦτο QSTAC 4 με: μέν FR

Quelle: Did. p. 250,16-21

Nik. S. 217,14-18 (PG 93, 121 D)

Zu 2 οὐ - 3 λέγει vgl. U. und D. Hagedorn, Περίαντος: Ein *addendum lexicis* und Di-
 dymos, Hiobkommentar, p. 250,18f., ZPE 112 (1996) 179-180.

76 ΠΕ

«κἂν δικαιολογήσωμαι πρὸς αὐτόν, ἀσεβήσω.»

G^mU^m FQRPISTVΛEHKΔM P C

1 Autor: Πολυχρονίου H → 2 δικαιολογήσωμαι GUP (Nik): δικαίως λογίσωμαι
 ΓC || ohne Trennung folgt Nr. Z 77 in K →

Nik. S. 217,5-7 (PG 93, 121 C)

77 ΠΕ Πολυχρονίου

- «δὸς δέ», φησίν, «ὅτι οὐκ ἀπόλλυσι καθάπερ ἤδη προλαβὼν
 3 ἔπληξεν» πῶς τῇ πρὸς αὐτὸν δικαιολογίᾳ χρήσωμαι ἄνθρωπος ἀσθενὴς
 πρὸς τὸν τῶν ὅλων κύριον διαλεγόμενος;», ἵνα εἴπῃ, ὅτι διὰ τὴν ἐξου-
 σίαν περιγίνεται ἀδίκους ἀποφαίνων τοὺς λόγους.

FQPISTVΛEHKΔM C

Ohne Trennung an Nr. Z 76 in K→
 STAEHKC 5 παραγίνεται K→
 3 πῶς - 5 Nik. S. 217,20-25

2 δὸς δέ: vielleicht δεδόσθω

3 χρήσομαι

⊕ Διδύμου

Didymos 78

τῆς αὐτῆς διανοίας ἐστὶ καὶ τοῦτο δηλοῦντος αὐτοῦ, ὅτι «οὐδὲν
 3 ἐμαυτῷ συνειδὼς περιστάσειςιν ὑποβάλλομαι».

FQRPISTVΛEHKΔMA P* C

1 Autor: τοῦ αὐτοῦ (= Διδύμου) A, keine Angabe F 2 ὅτι + εἰ Did 3 ὑποβέβλη-
 μαι (+ Apodosis) Did

Quelle: Did. p. 250,32 - 251,2

⊕ Πολυχρονίου

79

«εἰ γὰρ καὶ καθαρῶς», φησὶν, «βεβίωκα, πονηρὸς ὁφθήσομαι τοῦ
 3 θεοῦ ὑπὸ μέμψιν καὶ τὰ κατορθώματα ἄγειν δυναμένον».

FQRPISTVΛEHKΔMA P* C

2 καθαρὸς SE 3 τὰ > EHΔ→

Nik. S. 217,25-28

ζ Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor 80

πάλιν τὸ τοῦ ἀποστόλου εἶπεν· «ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἐμαυτῷ σύννοϊδα,
 3 πλὴν οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι, δι' ὧν τὰς τοιαύτας ὑπομένω κολά-
 σεις».

2-3 1. Korinther 4,4

FQRPISTVΛEHKΔMA P* C

1 Autor: σχόλιον P 2 εἶπεν + ὅτι Olymp 3 δι' ὧν: διὸ Olymp^x, οἷς P

Quelle: Olymp. S. 96,5-7

2-3 δεδικαίωμαι Nik. S. 217,33-35 (PG 93, 124 A)

ζ Πολυχρονίου

81

«ἐγὼ μὲν γάρ», φησὶν, «ἐμαυτῷ οὐ συνεπίσταμαι παρανενομηκό-
 3 τι, ὁρῶν δὲ ἐν ἐσχάτοις τὰ κατ' ἐμαυτὸν εἰς ἀπορίαν καθέστηκεν
 ἀγνοῶν, τίνα τῶν γεγενημένων τὴν αἰτίαν λογίσωμαι.»

FQRPISTVΛEHKΔMA P C W*

1 Autor: Ἀπολιναρίου P, keine Angabe JW 2 γὰρ - συνεπίσταμαι: οὐδὲν ἐμαυτῷ
 σύννοϊδα PW 3 καθίσταμαι RP 4 τὴν > H→ || λογίσωμαι SJE→C

Nik. S. 217,36-40 (PG 93, 124 A)

82 zu 9,21b

πλήν οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι.

1. Korinther 4,4

G^mU^m F^mQ^mR^mΠ^mΣ^mΛ^mΕ^mΗ^m C^m

Ziegler, Beitr. S. 72

Vgl. Nr. Z 58,9-10; Nr. Z 80,2-3.

9,22 ΠΣ διὸ εἶπον· μέγαν καὶ δυνάστην ἀπολλύει ὀργή,
 9,23a ☒ ὅτι φαῦλοι ἐν θανάτῳ ἐξαισίω.

83 ΠΣ Ὀλυμπιοδώρου

teilw. Olympiodor

«ταῦτα ἀναλογιζόμενος λέγω, ὅτι τὸν οἰόμενον μέγαν ἑαυτὸν
 3 εἶναι καὶ δυνατὸν κατὰ δικαιοσύνην ἀπόλλυσιν ἢ τοῦ θεοῦ ὀργή».
 δύναται δὲ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς φίλους ὁρᾶν τοῦ Ἰώβ.

GU FQRΠSTJVLΔHKΔMA P C

1 Autor: keine Angabe GJP 3 ὀργή + Direktentnahme aus Olymp U 4 ohne
 Trennung folgt eine Direktentnahme aus Olymp in U

Quelle: 2 - 3 ὀργή Olymp. S. 96,9-10

2 - 3 ὀργή Nik. S. 218,6-9 aus Olymp. (PG 93, 124 A)

84 ΠΣ Πολυχρονίου

τουτέστιν, ὅτι ἀπλῶς τῇ ὀργῇ κατὰ πάντων χρήται ὁ θεός, εἴτε ἐν
 3 εὐσεβείᾳ εἴη τις μέγας εἴτε κατὰ βίον λαμπρός.

FQRΠSTJVLΔHKΔMA P C W

1 Autor: keine Angabe SPW 2 χρήται κατὰ πάντων ~ KP

Nik. S. 218,9-12 (PG 93, 124 AB)

85 ☒ τοῦ αὐτοῦ

τουτέστιν· χαλεπὴν τοῖς παρανόμοις ἐπάγει τὴν δίκην.

FQRΠSTJVLΔHKΔMA P* C

1 Autor: Πολυχρονίου ΛC, τοῦ αὐτοῦ (= keine Angabe) S, σχόλιον P, keine Angabe
 JM II ohne Trennung folgt Nr. Z 87 in P

zu 9,23a

ks58 86

τῷ κατὰ ψυχὴν.

G^mU^m F^mQ^mR^mΠ^mΣ^mΛ^mΕ^mΗ^m C^m

Angehängt an die hexaplarische Variante ἄφνω in RC

Ziegler, Beitr. S. 72

9,23b ΠΖ ἀλλὰ δίκαιοι καταγελῶνται·

9,24a Ϻ παραδέδονται γὰρ εἰς χεῖρας ἀσεβοῦς.

ΠΖ Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor 87

καταγελῶνται, ὑπὸ τῶν φαύλων δηλονότι. τὸ δὲ λέγειν εἰς χεῖρας ἀσεβοῦς· ἔοικε πληροφορεῖσθαι, ὅτι διαβόλῃ παραδέδοται, τὴν δὲ αἰτίαν, ἐφ' ἣ ταῦτα ῥκονόμητο, ἀγνοεῖν.

G FQRΠSTJVAEHKΔMA P C

Ohne Trennung an Nr. Z̄ 85 in P 1 Autor: keine Angabe GJ 2 τὸ Olymp^{XYU} G^{FP}: τῷ Hag (in Olymp) C || λέγειν + ὅτι GP 3 ὅτι + τῷ JKP 4 ῥκονόμητο Olymp G: ῥκονομεῖτο ΓC, οἰκονομεῖτο K→

Quelle: Olymp. S. 96,15-16.17-19

3 τὴν - 4 Nik. S. 218,24-25 (PG 93, 124 B)

Stattdessen eine Direktentnahme aus Olymp. in U.

Ϻ Πολυχρονίου

88

«ἀπόδειξις», φησίν, «τῶν λεγομένων τὰ πράγματα· ἔστι γοῦν πολλὰκις ἰδεῖν εἰς ἀρπαγὴν τοῖς ἀσεβέσιν ἐκδεδομένους τοὺς τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενους», ἵνα εἴπῃ· «ἐμὲ ὑπὸ τῶν φαύλων εἴασε τοιαῦτα ὑπομεῖναι». λέγει δὲ διὰ τὸ πολεμίους τὰ αὐτοῦ διαρπάσαι.

FQRΠSTJVAEHKΔMA P C

1 Autor: keine Angabe H 4 ἐπιμελουμένους FEHAC || ταῦτα qP 5 vielleicht δὲ (τοῦτο) διὰ τὸ oder δὲ διὰ (τούτου) τὸ oder δὲ {διὰ} τὸ.

Quelle: Zu 2 ἔστι - 5 ὑπομεῖναι vgl. Jul. Aecl. IX 122-124: *est, inquit, frequenter videre in rapinam iustos impiis tradi; ac si diceret, ab improbis hominibus passus est metalia sustinere* (s. Bd. I, Einl. S. 105).

2 - πράγματα. 5 πολεμίους - διαρπάσαι Nik. S. 218,21-22.23-24 (PG 93, 124 B)

Zu 2 ἀπόδειξις - πράγματα vgl. Nr. 67,2.

- 9,24b ΠΗ πρόσωπα κριτῶν αὐτῆς συγκαλύπτει·
 9,24c σο εἰ δὲ μὴ αὐτός, τίς ἐστιν;

89 ΠΗ Ὀλυμπιοδώρου

Olympiodor

ἐπειδὴ διαβόλου ἐμνήσθη εἰρηκῶς παραδέδονται γὰρ εἰς χεῖρας
 3 ἀσεβοῦς, ἀκολουθῶς ἐπάγει λέγων, ὅτι· «ἡ δὲ ἀμαρτία λανθάνει καὶ
 τῶν διακριτικῶν τὴν γνῶσιν ἐν ὑποκρίσει δικαιοσύνης πολλάκις
 προσερχομένη· διόπερ οὐδεὶς ἀναμάρτητος. εἰ δὲ μὴ πανουργία ἐχρή-
 6 το, οὐ μέγας ὑπῆρχεν, ἀλλ' εὐκαταγώνιστος ὁ τῆς ἀμαρτίας αἷτιος
 διάβολος.» ταῦτα δὲ ὡς ἅγιος καὶ προφήτης μετ' ἐπικρύψεως ἐν μέσῳ
 τῆς διαλέξεως τέθεικεν. εἶτα πάλιν τρέπεται εἰς τὸ διηγέισθαι τὰ καθ'
 9 ἑαυτὸν καὶ ἐπάγει·

2-3 Hiob 9,24a

GU FQRPISTJVLHKKAMA P C

1 Autor: σχόλιον P, keine Angabe GJ 2 ἐμνήσθη Olymp^Y GP || παραδίδονται THM
 || γὰρ > GS 3 ὅτι > UR 5 προερχομένη Olymp^Y, ἐπισερχομένη U || διόπερ:
 διὸ Olymp, διότι H→ 6 οὐ: οὐδὲ V→C 7 διάβολος + τυχόν καὶ συνέβαινεν
 τοῦτο ἀναμάρτητον εἶναι (am Rande) Λ 8 τέθεικεν TVΛ¹H || εἶτα - 9 > U (doch vgl.
 Nr. Z 96)

Quelle: Olymp. S. 97,2-10

Nik. S. 218,29-42 (PG 93, 124 C)

90 ἄλλως

«καὶ τοὺς ἐν ὑπεροχῇ», φησίν, «ἀποκρύπτει ὁ θεός». ἢ οὕτως·
 3 «τῶν θαρρούντων εἰδέναι τὴν δικαιοκρισίαν τῆς ὀργῆς αὐτοῦ συγκα-
 λύπτει τὰ πρόσωπα», τουτέστιν· ἐπισκοτοῖ τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν. «εἰ δὲ
 μὴ αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα ποιῶν, ὑμεῖς εἴπατε, τίς ἐστιν.»

GU X* (3 τῶν - 5) FQRPISTVLEHKKAMA P C W

1 Autor: Πολυχρονίου P, keine Angabe GXW 2 nach θεός Trennung und ἢ οὕτως
 als Titel E→C

3 τῶν - 5 Nik. S. 219,4-8

91 ΠΗ Πολυχρονίου

καὶ τοὺς ἐν τιμῇ καὶ τῷ κρατεῖν ὄντας ἀφανεῖς ἐργάζεται.

FQRΠSTVΛEHKΔMA P C

1 Autor: τοῦ Χρυσοστόμου A, ἄλλο P

Quelle: Vgl. Jul. Aecl. IX 125: *honore dignos ac potestate despicabiles facit* (s. Bd. I, Einl. S. 105).

σ^{το} τοῦ αὐτοῦ

92

«εἰ δὲ ταῦτα», φησὶν, «μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον, ἐλέγξατε».

3 πανταχοῦ δὲ ταῖς οἰκείαις κέχρηται συμφοραῖς πρὸς ἀπολογία.

FQRΠSTJVΛEHKΔMA C

1 Autor: Πολυχρονίου qSΛA, keine Angabe J

Quelle: Vgl. Jul. Aecl. IX 126-128 *quodsi non haec tali modo proveniunt, comprobate. per omnia a propriis discriminibus affert probationem* (s. Bd. I, Einl. S. 105).

9,25a ΠΘ ὁ δὲ βίος μου ἐστὶν ἐλαφρότερος δρομέως.

ΠΘ

93

«αὐτὸς μὲν οὖν μέγας, ἐγὼ δὲ ὀλιγοχρόνιος.»

GU^m FΠSTVΛEHKΔMA C

1 Autor: keine Angabe GUFM: Ὀλυμπιοδώρου Π→C

ΠΘ Διδύμου

Didymos

94

3 εἵκοι δὲ διεγείρειν αὐτοὺς πρὸς τὸ μὴ νομίζειν, ὅτι δι' αὐτὰ περικείμεναι ἀξιώματα τῶν ὁμοίων ἀπηλλάγησαν· ταῦτα γὰρ κοινὰ καὶ σπουδαίῳ καὶ φαύλῳ καὶ ἐλευθέρῳ καὶ δούλῳ καὶ ἰδιώτῃ καὶ ἄρχοντι καὶ ἀπαξιαπλῶς ἅπασιν.

QRΠSTVΛEHKΔMA P C

1 Autor: Πολυχρονίου P 2 δὲ + καὶ Did II μὴ > EHK¹Δ→C

Quelle: Did. p. 252,4-11

95 zu 9,25a

διὰ τὸ μὴ βεβαρῆσθαι ἁμαρτίαις.

G^mU^m F^mQ^mR^mΠ^mS^mT^mΛ^mE^m C^m W

Davor: διὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον καὶ ὁξὺ ἦ W

Ziegler, Beitr. S. 72

96* zu 9,25a

Πολυχρονίου

μετὰ τὸ εἰπεῖν τὰ περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τῆς ἁμαρτίας πάλιν τρέπεται εἰς τὸ
 3 διηγείσθαι τὰ καθ' ἑαυτὸν καὶ ἐπάγει· ὁ δὲ βίος μου ἐλαφρότερος δρομέως.

U^m, fol. 51v

Hierzu vgl. Nr. Z 89.

9,25b ᾗ ἀπέδρασαν καὶ οὐκ εἶδον.

9,26a Ψ εἰ καὶ ἔστι ναυσὶν ἵχνος ὁδοῦ

9,26b ς ἢ ἀετοῦ πετομένου ζητοῦντος βοράν;

97 ᾗ Ὀλυμπιοδώρου

teilw. Olympiodor, Hesych (?)

«διὸ θάττον ἀπαλλαττόμενοι», φησίν, «τοῦ βίου οἱ ἄνθρωποι τὰ
 3 καθ' ἕκαστα τοῦ βίου ἰδεῖν οὐ δύνανται. καὶ ὥσπερ οὐκ ἔστι νεὼς ἢ
 ἀετοῦ ἵχνη εὐρεῖν, οὕτως οὐδὲ τῆς εὐθηνίας τοῦ βίου γνωρίσματα.» τὸ
 δὲ “ἐπὶ βοράν καθιπταμένου”, ὅπερ ἐστὶν “ἐπὶ τροφήν”, πάλιν τὴν
 6 ὁξύτητα σημαίνει.

GU FQRΠSTJVΛEHKΔMA P C W(2 - 4 γνωρίσματα)

1 Autor: keine Angabe GUJPW

2 φησίν > Olymp PW || οἱ ἄνθρωποι τοῦ βίου

~ UR 3 τῶν βίων Olymp || νηὶς US^cW

Quelle: 2 - 3 δύνανται Olymp. S. 97,14-15; 3 καὶ - 4 γνωρίσματα vgl. Hesych S. 325,
 11-13 (Car de même que la mer ne garde pas trace des nacelles ni les airs de l'aigle à la
 recherche de sa nourriture, de même que leurs traces n'apparaissent pas, de même
 aussi l'opulence de ce monde ... ne laisse aucun vestige ...) und Nr. Z 99; 5 ἐπὶ₁ -
 καθιπταμένου Olymp. S. 97,19 (vgl. die Bemerkung unten).

2 - 4 γνωρίσματα Nik. S. 219,18-22 (PG 93, 124 D); 4 τὸ - 6 Nik. S. 219,30-32 (PG
 93, 125 A)

Zu 5 ἐπὶ - καθιπταμένου vgl. die Version des Symmachos von Hiob 9,26b: ὡς ἀετὸς
 ἱπτάμενος ἐπὶ βοράν.

4

Julian 98

«οὕτω καὶ γὰρ», φησίν, «ὀλίγον τι τῶν χρηστῶν ἀπολαύσας θάπτου

3 ταῦτα παρέδραμον.»

G^mU^m FQRPISTVΛEH P C

1 Autor: τοῦ αὐτοῦ (= Ὀλυμπιοδώρου) Λ, σχόλιον P, Διδύμου C

Quelle: Julian S. 75,8-9

Nik. S. 219,26-28 (PG 93, 125 A)

Ψ Πολυχρονίου

99

«ὥς γὰρ νεώς», φησίν, «ἵχνος οὐκ ἔνεστιν εὐρεῖν ἐν θαλάττῃ,

3 οὕτως οὐδὲ τῆς ἐμῆς εὐημερίας τεκμήριον καταλιμπάνεται.»

FQRPISTVΛEHKΔMA C

1 Bezug: zu 9,25b in K → || Autor: keine Angabe F 2 ἔστιν KMAC || θαλάσση RA

Nik. S. 219,22-25 (PG 93, 124 D - 125 A)

Vgl. Nr. Z 97,3-4 mit App.

✓ τοῦ αὐτοῦ

100

καὶ τοῦτο τὴν αὐτὴν ἔννοιαν τῷ προτέρῳ ἔχει μόνον τῇ διαφορᾷ

3 τοῦ παραδείγματος διαλλάττον.

FQRPIISVΛEH C

1 Autor: τοῦ αὐτοῦ (= keine Angabe) F 2 αὐτὴν ἔννοιαν: αὐτὴν ἐν Q, ἀρχὴν ἐν R

Nik. S. 219,32-35 (PG 93, 125 A)

9,27a 4A ἐάν τε γὰρ εἴπω, ἐπιλήσομαι λαλῶν,

9,27b E συγκύψας τῷ προσώπῳ στενάξω.

9,28a A σείομαι πᾶσι τοῖς μέλεσιν·

9,28b H οἶδα γάρ, ὅτι οὐκ ἀθῶόν με ἐάσεις.

4A Ὀλυμπιοδώρου

101

«ἐάν», φησίν, «βουλευθῶ πάλιν τοῖς ὑπὲρ ἑμαυτοῦ χρήσασθαι

3 λόγοις, εἰς πολὺν μῆκος ἐκτείνω τὸν λόγον· μεταξὺ δὲ στένω καὶ σύν-
τρομος γίνομαι δεδουκώς, μήποτε ἐλεγχθεῖην ἐν ἀγνοίᾳ τι πεπραχώς.»

GU FQRPISTJVΛEHKΔMA P C W

1 Autor: Πολυχρονίου U, keine Angabe GJW

Nik. S. 220,1-5 (PG 93, 125 B)